

เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการและอุทยานพืชถิ่นเดียวของไทย
วันที่ 18 ธันวาคม 2556 เวลา 13.00-16.30 น.
ณ สำนักพิพิธภัณฑ์และวัฒนธรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พฤกษศาสตร์พื้นบ้านของพืชถิ่นเดียวในประเทศไทย (Ethnobotany of Endemic Plants in Thailand)

วิชาญ เอียดทอง^{1,2}

¹ภาควิชาชีววิทยาป่าไม้ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

²สำนักพิพิธภัณฑ์และวัฒนธรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คำนำ

ธวัชชัย (2548) ให้ความหมายถึง **พืชถิ่นเดียว** (endemic plant) ว่า ชนิดพืชที่พบขึ้นแพร่พันธุ์ตามธรรมชาติในบริเวณภูมิศาสตร์เขตใดเขตหนึ่งของโลกที่มีแนวเขตค่อนข้างจำกัด มักจะพบพืชถิ่นเดียวบนพื้นที่ที่มีลักษณะจำกัดทางระบบนิเวศ เช่น พบเกาะโดดเดี่ยวกลางทะเลหรือมหาสมุทร ยอดเขาและหน้าผาภูเขา หินปูน แอ่งพรุ ฯลฯ ถิ่นที่อยู่ดังกล่าวมีสภาพจำกัดของสิ่งแวดล้อมหรือมีสภาพดินฟ้าอากาศเฉพาะแหล่ง (microclimate) ซึ่งธวัชชัย (2548) ได้ประเมินจำนวนชนิดพืชถิ่นเดียวของประเทศไทยในเบื้องต้นพบว่ามีประมาณร้อยละ 5-7 ของพืชที่มีท่อลำเลียงทั้งหมดของประเทศจากจำนวนประมาณ 10,000 ชนิด ขณะที่ Eiadthong (2008) ได้รายงานถึงความหลากหลายชนิดของพืชถิ่นเดียวในป่าเต็งรังพบว่ามี 21 ชนิด และ ราชนันท์ (2551) รายงานถึงพืชถิ่นเดียวในประเทศไทยไว้ถึง 81 ชนิด หากพิจารณาถึงขนาดประชากรของพืชถิ่นเดียวแล้วพบว่ามีความผันแปรในตั้งแต่ละแหล่งประชากรมีน้อยจนถึงน้อยมาก ดังนั้นสามารถกล่าวได้ว่าพืชถิ่นเดียวทุกชนิดเป็นพืชหายากทั้งในระดับประเทศและระดับโลก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับขนาดของประชากร

ในทางอนุกรมวิธานพืช ความเป็นถิ่นเดียวของพืชสามารถแยกระดับของสำคัญของพื้นที่ตามหน่วยอนุกรมวิธานพืช หากพื้นที่ใดมีความเป็นถิ่นเดียวของพืชหน่วยอนุกรมวิธานในหน่วยที่ใหญ่ปรากฏอยู่ระดับความสำคัญของพื้นที่ก็เพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน เช่น หากพื้นที่ใดมีพืชถิ่นเดียวในระดับวงศ์ (endemic plant in family level) ระดับความสำคัญของพื้นที่ย่อมมีความสำคัญกว่าพืชถิ่นเดียวในระดับสกุล (endemic plant in genus level) และระดับความสำคัญของพื้นที่ย่อมมีความสำคัญกว่าพืชถิ่นเดียวในระดับชนิด (endemic plant in species level) สำหรับประเทศไทยไม่พบว่ามีพืชถิ่นเดียวในระดับวงศ์ แต่ละในระดับสกุลและชนิด

1. ความหลากหลายชนิดของพืชถิ่นเดียวในประเทศไทย

1.1 ความหลากหลายชนิดพืชถิ่นเดียวในระดับสกุลในประเทศไทย

พรรณพืชที่เป็นพืชถิ่นเดียวในระดับสกุลในประเทศไทยพบอยู่ 16 สกุลด้วยกันคือ

Khaosokia : ซึ่งเป็นสมาชิกของวงศ์กก (Cyperaceae) เป็นกกที่ขึ้นอยู่ตามหน้าผาภูเขาหินปูนในอุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี ถูกค้นพบครั้งแรกในปี พ.ศ. 2544 และต่อมาได้รับบัญญัติชื่อพฤกษศาสตร์ถูกต้องตาม

หลักเกณฑ์ในปี พ.ศ. 2548 ชื่อสกุลมาจากชื่อสถานที่พบ พื้นที่กระจายพันธุ์จำกัดอยู่ในแหล่งที่พบเท่านั้นไม่พบในบริเวณใด ๆ เลยในโลก ในสกุลนี้มีเพียง 1 ชนิดเท่านั้นคือ กกเขาสก (*Khaosokia caricoides* D.A. Simpson, Chayam. & J. Parn.)

Graphandra : เป็นสมาชิกของวงศ์อังกาบ (Acanthaceae) เป็นพืชล้มลุกที่ได้รับการบัญญัติชื่อพฤกษศาสตร์ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ในปี พ.ศ. 2482 มีพื้นที่กระจายพันธุ์จำกัดอยู่ในจังหวัดนครพนม (อำเภอท่าอุเทน) เท่านั้น ทั่วโลกในสกุลนี้มีเพียง 1 ชนิดเท่านั้นคือ *Graphandra procumbens* Imlay (ยังไม่ได้ตั้งชื่อในภาษาไทย)

Marcania : เป็นสมาชิกของวงศ์อังกาบ (Acanthaceae) เป็นไม้พุ่มที่ได้รับการบัญญัติชื่อพฤกษศาสตร์ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ในปี พ.ศ. 2482 มีพื้นที่กระจายพันธุ์จำกัดอยู่ในจังหวัดเพชรบุรี ราชบุรี กาญจนบุรี ทั่วโลกสกุลนี้มีเพียง 1 ชนิดเท่านั้นคือ โกงกางน้ำจืด (*Marcania grandiflora* Imlay)

Siamosia : เป็นสมาชิกของวงศ์อังกาบ (Amaranthaceae) เป็นพืชล้มลุกที่ได้รับการบัญญัติชื่อพฤกษศาสตร์ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ในปี พ.ศ. 2530 มีพื้นที่กระจายพันธุ์จำกัดอยู่ในจังหวัดกาญจนบุรี ทั่วโลกสกุลนี้มีเพียง 1 ชนิดเท่านั้นคือ *Siamosia thailandica* K.Larsen & T.Myndel Pedersen (ยังไม่ได้ตั้งชื่อในภาษาไทย)

Campylopetalum : เป็นสมาชิกของวงศ์ Podoaceae เป็นพืชล้มลุกที่ได้รับการบัญญัติชื่อพฤกษศาสตร์ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ในปี พ.ศ. 2497 มีพื้นที่กระจายพันธุ์จำกัดอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ (ดอยเชียงดาว) ทั่วโลกสกุลนี้มีเพียง 1 ชนิดเท่านั้นคือ *Campylopetalum siamense* Forman (ยังไม่ได้ตั้งชื่อในภาษาไทย)

Santisukia : เป็นสมาชิกของวงศ์เพกา (Bignoniaceae) เป็นไม้ต้นที่ได้รับการบัญญัติชื่อพฤกษศาสตร์ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ในปี พ.ศ. 2535 มีพื้นที่กระจายพันธุ์จำกัดอยู่ส่งคมพืชเขาหินปูนบริเวณภาคกลางของไทย ทั่วโลกสกุลนี้มี 2 ชนิดคือ 1) แคลสันติสุข (*Santisukia kerrii* (Barnett & Sandwith) Brummitt) และ 2) กาญจนิกา (*Santisukia pagetii* (Craib) Brummitt)

Aetheolirion : เป็นสมาชิกของวงศ์ผักปลาบ (Commelinaceae) เป็นพืชล้มลุกที่ได้รับการบัญญัติชื่อพฤกษศาสตร์ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ในปี พ.ศ. 2505 มีพื้นที่กระจายพันธุ์จำกัดอยู่ในประเทศไทย ทั่วโลกสกุลนี้มีเพียง 1 ชนิดเท่านั้นคือ *Aetheolirion stenlobium* Forman (ยังไม่ได้ตั้งชื่อในภาษาไทย)

Remirema : เป็นสมาชิกของวงศ์ผักบุง (Convolvulaceae) เป็นไม้เถาเนื้อแข็งที่ได้รับการบัญญัติชื่อพฤกษศาสตร์ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ในปี พ.ศ. 2548 มีพื้นที่กระจายพันธุ์จำกัดอยู่ในจังหวัดกาญจนบุรี (ไทรโยค) ทั่วโลกสกุลนี้มีเพียง 1 ชนิดเท่านั้นคือ จิงจ้อเขา (*Remirema bracteata* Kerr)

Temochloa : เป็นสมาชิกของวงศ์หญ้า (Poaceae) เป็นไม้ที่ได้รับการบัญญัติชื่อพฤกษศาสตร์ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ในปี พ.ศ. 2543 มีพื้นที่กระจายพันธุ์จำกัดอยู่ส่งคมพืชเขาหินปูนอยู่ในจังหวัดสุราษฎร์ธานีและกระบี่ ทั่วโลกสกุลนี้มีเพียง 1 ชนิดเท่านั้นคือ ไม้คุณเต็ม (*Temochloa liliana* S.Dransf.) (Dransfield, 2000)

Paravitex : เป็นสมาชิกของวงศ์ไม้สัก (Lamiaceae) เป็นไม้เถาเนื้อแข็งที่ได้รับการบัญญัติชื่อพฤกษศาสตร์ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ในปี พ.ศ. 2480 มีพื้นที่กระจายพันธุ์จำกัดอยู่ในภาคใต้ตอนล่างของไทย ทั่วโลกสกุลนี้มีเพียง 1 ชนิดเท่านั้นคือ *Paravitex siamica* H.R.Fletcher (ยังไม่ได้ตั้งชื่อในภาษาไทย)

Dimetra : เป็นสมาชิกของวงศ์มะลิ (Oleaceae) เป็นไม้เถาเนื้อแข็งที่ได้รับการบัญญัติชื่อพฤกษศาสตร์ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ในปี พ.ศ. 2481 มีพื้นที่กระจายพันธุ์จำกัดอยู่ในจังหวัดหนองบัวลำภู ทั่วโลกสกุลนี้มีเพียง 1 ชนิดเท่านั้นคือ *Dimetra craibiana* Kerr (ยังไม่ได้ตั้งชื่อในภาษาไทย)

Kerriodoxa : เป็นสมาชิกของวงศ์ปาล์ม (Arecaceae) เป็นปาล์มต้นที่ได้รับการบัญญัติชื่อพฤกษศาสตร์ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ในปี พ.ศ. 2526 มีพื้นที่กระจายพันธุ์จำกัดอยู่ในจังหวัดภูเก็ต พังงา และสุราษฎร์ธานี ทั่วโลกสกุลนี้มีเพียง 1 ชนิดเท่านั้นคือ ปาล์มเจ้าเมืองถลาง (*Kerriodoxa elegans* S. Dransf.)

Hanseniella : เป็นสมาชิกของวงศ์ดอกหินน้ำ (Podostemaceae) เป็นพืชน้ำลุ่มขนาดเล็ก ทั่วโลกสกุลนี้มีเพียง 2 ชนิดเท่านั้นคือ 1) *Hanseniella heterophylla* C.Cusset (ยังไม่ได้ตั้งชื่อในภาษาไทย) เป็นชนิดที่พบในจังหวัดเลย (ภูเรือ) 2) *Hanseniella smitinandii* Mak.Kato (ยังไม่ได้ตั้งชื่อในภาษาไทย) เป็นชนิดที่พบในจังหวัดเชียงใหม่ (ฝาง)

Cornukaempferia : เป็นสมาชิกของวงศ์ขิงข่า (Zingiberaceae) เป็นพืชล้มลุก ทั่วโลกสกุลนี้มี 3 ชนิดคือ
 1) เปราะทอง (*Cornukaempferia aurantiflora* Mood & K.Larsen) ได้รับการบัญญัติชื่อพฤกษศาสตร์ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ในปี พ.ศ. 2540 เป็นชนิดที่พบในจังหวัดเพชรบูรณ์ อุตรดิตถ์ พิษณุโลก และเลย
 2) เปราะก้านใบยาว (*Cornukaempferia longipetiolata* Mood & K.Larsen) ได้รับการบัญญัติชื่อพฤกษศาสตร์ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ในปี พ.ศ. 2542 เป็นชนิดที่พบในจังหวัดเลย
 3) เปราะทองลาร์เซน (*Cornukaempferia larsenii* P. Saensouk) ได้รับการบัญญัติชื่อพฤกษศาสตร์ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ในปี พ.ศ. 2550 เป็นชนิดที่พบในจังหวัดเลย

Siamanthus : เป็นสมาชิกของวงศ์ขิงข่า (Zingiberaceae) เป็นพืชล้มลุก ทั่วโลกสกุลนี้มีเพียง 1 ชนิดเท่านั้นคือ *Siamanthus siliquosus* K. Larsen & J. Mood (ยังไม่ได้ตั้งชื่อในภาษาไทย) เป็นชนิดที่พบเฉพาะในจังหวัดนราธิวาส

Thepparatia : เป็นสมาชิกของวงศ์ชบา (Malvaceae) เป็นไม้เถาเนื้อแข็งที่ได้รับการบัญญัติชื่อพฤกษศาสตร์ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ในปี พ.ศ. 2549 มีพื้นที่กระจายพันธุ์จำกัดอยู่ในจังหวัดตาก ทั่วโลกสกุลนี้มีเพียง 1 ชนิดเท่านั้นคือ เครือเทพรัตน์ (*Thepparatia thailandica* Phuph.)

Hanseniella : เป็นสมาชิกของวงศ์ตะไคร่น้ำดอก (Podostemaceae) เป็นพืชน้ำลุ่มขนาดเล็ก ได้รับการบัญญัติชื่อพฤกษศาสตร์ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ในปี พ.ศ. 2535 ทั่วโลกสกุลนี้มีเพียง 2 ชนิดเท่านั้นคือ *Hanseniella heterophylla* C. Cusset มีพื้นที่กระจายพันธุ์จำกัดอยู่ในจังหวัดเลย และพิษณุโลก *Hanseniella smitinandii* M. Kato มีพื้นที่กระจายพันธุ์จำกัดอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ (ฝาง)

Paracladopus : เป็นสมาชิกของวงศ์ตะไคร่น้ำดอก (Podostemaceae) เป็นพืชน้ำลุ่มขนาดเล็ก ได้รับการบัญญัติชื่อพฤกษศาสตร์ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ในปี พ.ศ. 2549 ทั่วโลกสกุลนี้มีเพียง 2 ชนิดเท่านั้นคือ *Paracladopus chathaburiensis* Koi & M. Kato มีพื้นที่กระจายพันธุ์จำกัดอยู่ในจังหวัดจันทบุรี *Paracladopus Chiangmaiensis* M. Kato มีพื้นที่กระจายพันธุ์จำกัดอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่

Thawatchaia : เป็นสมาชิกของวงศ์ตะไคร่น้ำดอก (Podostemaceae) เป็นพืชน้ำลุ่มขนาดเล็ก ได้รับการบัญญัติชื่อพฤกษศาสตร์ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ในปี พ.ศ. 2554 เพื่อเป็นเกียรติแก่คุณธวัชชัย วงศ์ประเสริฐ มีพื้นที่กระจายพันธุ์จำกัดอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ (ดอยอินทนนท์) ทั่วโลกสกุลนี้มีเพียง 1 ชนิดเท่านั้นคือ *Thawatchaia trilobata* M. Kato, Koi & Y. Kita

1.2 ความหลากหลายชนิดพืชถิ่นเดียวในระดับชนิดในประเทศไทย

ตัวอย่างพืชถิ่นเดียวที่มีรายงานพบในประเทศไทยดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 รายชื่อพืชถิ่นเดียวบางชนิดที่พบในประเทศไทย

วงศ์	ชื่อพฤกษศาสตร์	วิสัย	ชื่อไทย	แหล่งกระจายพันธุ์	เอกสารอ้างอิง
Acanthaceae	<i>Gymnostachyum kaekrachanense</i> W. Somprasong & N. Toonmal	พืชล้มลุก	เด็ยงูแก้งกระจาน	เพชรบุรี	วินัยและคณะ, 2555
Acanthaceae	<i>Lepidagathis salawinensis</i> W. Somprasong & S. Vajarodhaya	พืชล้มลุก	ตะขาบสาละวิน	แม่ฮ่องสอน	วินัยและคณะ, 2555
Acanthaceae	<i>Phlogacanthus chirayupinianus</i> W. Somprasong & S. Vajarodhaya	พืชล้มลุก	ฮ่อมจิริยาพิณ	บึงกาฬและนครพนม	วินัยและคณะ, 2555
Acanthaceae	<i>Thunbergia colpifera</i> B. Hansen	ไม้เถาล้มลุก	รางจืดกุคา	น่าน	ราชันย์, 2551
Amaryllidaceae	<i>Crinum thaianum</i> J. Schulze	พืชล้มลุก	พลับพลึงธาร	ระนองและพังงา	ราชันย์, 2551
Anacardiaceae	<i>Mangifera collina</i> Kosterm.	ไม้ต้น	มะม่วงตอย	เชียงใหม่	Kostermans, 1993
Anacardiaceae	<i>Mangifera linearifolia</i> (Mukh.) Kosterm.	ไม้ต้น	หมักหมาง	เลย ชัยภูมิ	Kostermans, 1993
Annonaceae	<i>Goniothalamus aurantiacus</i> R. M. K. Sauders & Chalermglin	ไม้ต้น	ปาหนันเมืองกาญจน์	กาญจนบุรี	Sauders & Chalermglin, 2008
Annonaceae	<i>Goniothalamus maewongensis</i> R. M. K. Sauders & Chalermglin	ไม้ต้น	ปาหนันแม่वंก	กำแพงเพชร	Sauders & Chalermglin, 2008
Annonaceae	<i>Goniothalamus rongklanus</i> R. M. K. Sauders & Chalermglin	ไม้ต้น	ปาหนันร่องกล้า	พิษณุโลกและ เพชรบูรณ์	Sauders & Chalermglin, 2008
Annonaceae	<i>Mitrephora sirkitiae</i> Weeras., Chalermklin & R.M.K Sauders	ไม้ต้น	มหาพรหมราชินี	แม่ฮ่องสอน	ราชันย์, 2551
Annonaceae	<i>Mitrephora winitii</i> Craib	ไม้ต้น	มหาพรหม	กาญจนบุรีจนถึง ประจวบคีรีขันธ์	ราชันย์, 2551
Annonaceae	<i>Polyalthia kanchanaburiana</i> S. Khumchompoo & A. Thongpukde	ไม้พุ่ม	ยังไม่มีชื่อไทย	กาญจนบุรี	Khumchompoo & Thongpukde, 2005
Annonaceae	<i>Pseuduvaria fragrans</i> Y. C. F. Su,	ไม้ต้น	ยังไม่มีชื่อไทย	สุราษฎร์ธานี	Su et al., 2010

Annonaceae	Chaowasku & R. M. K. Saunders <i>Pseuduvaria gardneri</i> Y. C. F. Su,	ไม้ต้น	ยังไม่มีชื่อไทย	ตรัง	Su <i>et al.</i> , 2010
Annonaceae	Chaowasku & R. M. K. Saunders <i>Pseuduvaria phuyensis</i> (R. M. K. Saunders, Y. C. F. Su, & Chalermglin) Y. C. F. Su & R. M. K. Saunders	ไม้พุ่ม	อนุกรม	กาญจนบุรี	Su <i>et al.</i> , 2010
Apocynaceae	<i>Alstonia curtisii</i> King & Gamble	ไม้พุ่ม	ตีนเป็ดแคระ	พังงา กระบี่ ภูเก็ต	ราชันย์, 2551
Apocynaceae	<i>Kametia chandeei</i> D.J. Middleton	ไม้เถาเนื้อแข็ง	โมกเครือ	เพชรบุรี	ราชันย์, 2551
Apocynaceae	<i>Wrightia lanceolata</i> Kerr	ไม้พุ่ม	โมกเขา	ประจวบคีรีขันธ์	ราชันย์, 2551
Apocynaceae	<i>Wrightia siamensis</i> D.J. Middleton	ไม้พุ่ม	โมกสยาม	พังงาและกระบี่	ราชันย์, 2551
Apocynaceae	<i>Wrightia siritiae</i> D.J. Middleton & Santisuk	ไม้พุ่ม	โมกราชินี	ภาคกลาง	
Apocynaceae	<i>Wrightia viridiflora</i> Kerr	ไม้พุ่ม	โมกเหลือง	ภาคกลาง	ราชันย์, 2551
Arecaceae	<i>Kerriodoxa elegans</i> Dransf.	ปาล์ม	ปาล์มเจ้าเมืองถลาง	ภูเก็ตและพังงา	http://www.rspg.or.th , 2013
Arecaceae	<i>Licuala pitta</i> Vatch. ex Barfod & Pongsatt.	ปาล์ม	กะพ้อปิฎกฐะ	ภาคตะวันออก	http://www.qsbg.org , 2013
Arecaceae	<i>Maxburretia furtadoana</i> Dransf.	ปาล์ม	ปาล์มพระราชู	สุราษฎร์ธานี	สาขาวิจัยนิเวศวิทยา, 2534
Aristolochiaceae	<i>Aristolochia dinghoui</i> F.Gonzalez & Poncy	ไม้เถาล้มลุก	กระเช้าสามร้อยยอด	ประจวบคีรีขันธ์	Gonzalez & Poncy, 1999
Aristolochiaceae	<i>Aristolochia grandis</i> Craib	ไม้เถาล้มลุก	นกขมิ้น	เชียงใหม่	http://www.rspg.or.th , 2013
Aristolochiaceae	<i>Aristolochia kerrii</i> Craib	ไม้เถาล้มลุก	กระเช้าปากเปิด	ทุกภาค	ราชันย์, 2551
Aristolochiaceae	<i>Aristolochia kongkandae</i> Phuph.	ไม้เถาล้มลุก	กระเช้าคลองพนม	สุราษฎร์ธานี	ราชันย์, 2551
Aristolochiaceae	<i>Aristolochia poomae</i> Phuph.	ไม้เถาล้มลุก	กระช้านกกระสา	เชียงใหม่	ราชันย์, 2551
Aristolochiaceae	<i>Aristolochia yalaensis</i> Phuph.	ไม้เถาล้มลุก	กระเช้ายะลา	ยะลา	ราชันย์, 2551
Asparagaceae	<i>Aspidistra sutepensis</i> K.Larsen	พืชล้มลุก	ผู้เฒ่าล้มไม้เท้า	เชียงใหม่	Phonsena & de Wilde, 2010
Asparagaceae	<i>Campylandra siamensis</i> Yamashita &	พืชล้มลุก	ช่อเศวต	เชียงใหม่	Yamashita & Minoru, 2001

	M.N.Tamura				
Asparagaceae	<i>Dracaena jayniana</i> Wilkin & Suksathan	ไม้ต้น	จันทน์แดง	ภาคกลาง	Wilkin <i>et al.</i> , 2012
Balsaminaceae	<i>Didymocarpus ovatus</i> Barnett	พืชล้มลุก	เทียนหิน	ภาคใต้ตอนกลาง	ราชันย์, 2551
Balsaminaceae	<i>Impatiens adenoides</i> Suksathan & Keerat.	พืชล้มลุก	เหยื่อกรัมใบเล็ก	ภาคใต้	Suksathan & Triboun, 2009
Balsaminaceae	<i>Impatiens cardiophylla</i> Hook.f.	พืชล้มลุก	เทียนสว่าง	ภาคใต้ตอนบน	ราชันย์, 2551
Balsaminaceae	<i>Impatiens charanii</i> T. Shimizu	พืชล้มลุก	เทียนพระบาท	สระบุรี	ราชันย์, 2551
Balsaminaceae	<i>Impatiens charisma</i> Suksathan & Keerat	พืชล้มลุก	เทียนพระบารมี	กาญจนบุรีและตาก	Suksathan & Triboun, 2009
Balsaminaceae	<i>Impatiens chiangdaoensis</i> T. Shimizu	พืชล้มลุก	เทียนเชียงดาว	เชียงใหม่	ราชันย์, 2551
Balsaminaceae	<i>Impatiens doitungensis</i> Triboun & Sonsupab	พืชล้มลุก	เทียนดอยตุง	เชียงราย	Suksathan & Triboun, 2009
Balsaminaceae	<i>Impatiens hongsonensis</i> T. Shimizu	พืชล้มลุก	เทียนแม่ฮ่องสอน	แม่ฮ่องสอน	http://web3.dnp.go.th/ , 2013
Balsaminaceae	<i>Impatiens kanburiensis</i> T. Shimizu	พืชล้มลุก	เทียนเมืองกาญจน์	กาญจนบุรี	ราชันย์, 2551
Balsaminaceae	<i>Impatiens larsenii</i> T. Shimizu	พืชล้มลุก	เทียนลาร์เซน	ภาคใต้	http://web3.dnp.go.th/ , 2013
Balsaminaceae	<i>Impatiens longiloba</i> Craib	พืชล้มลุก	เทียนคำ	เชียงใหม่และเชียงราย	ราชันย์, 2551
Balsaminaceae	<i>Impatiens nalampoonii</i> T. Schimizu	พืชล้มลุก	เทียนผาไทย	ลำปาง	http://th.wikipedia.org/ 2013
Balsaminaceae	<i>Impatiens namkatensis</i> T. Shimizu	พืชล้มลุก	เทียนน้ำกาด	แม่ฮ่องสอน	ราชันย์, 2551
Balsaminaceae	<i>Impatiens noei</i> Craib	พืชล้มลุก	เทียนนายเนย	ภาคกลางและเหนือ ตอนล่าง	ราชันย์, 2551
Balsaminaceae	<i>Impatiens oreophila</i> Triboun & Suksatha	พืชล้มลุก	หญ้าเทียนดอกขาว	กาญจนบุรี	Suksathan & Triboun, 2009
Balsaminaceae	<i>Impatiens patula</i> Craib	พืชล้มลุก	เทียนปีกผีเสื้อ	ตาก	ราชันย์, 2551
Balsaminaceae	<i>Impatiens phahompokensis</i> T.Shimizu & Suksathan	พืชล้มลุก	เทียนผ้าห่มปก	เชียงใหม่	Suksathan & Triboun, 2009
Balsaminaceae	<i>Impatiens phengklaii</i> T.Shimizu & Suksathan	พืชล้มลุก	เทียนเพ็งคล้าย	กาญจนบุรี	Suksathan & Triboun, 2009

Balsaminaceae	<i>Impatiens phuluangensis</i> T. Shimizu	พืชล้มลุก	เทียนภูหลวง	เลย	ราชันย์, 2551
Balsaminaceae	<i>Impatiens ruthiae</i> Suksathan & Triboun	พืชล้มลุก	เทียนยุงทอง	เลย	Suksathan & Triboun, 2009
Balsaminaceae	<i>Impatiens santisukii</i> T.Shimizu	พืชล้มลุก	เทียนสันติสุข	เชียงใหม่	http://th.wikipedia.org/ 2013
Balsaminaceae	<i>Impatiens sirindhorniae</i> Triboun & Suksathan	พืชล้มลุก	ชมพูสิรินธร	ภาคใต้	Suksathan & Triboun, 2009
Balsaminaceae	<i>Impatiens spectabilis</i> Triboun & Suksathan	พืชล้มลุก	เทียนแพงพวย	กาญจนบุรี	Suksathan & Triboun, 2009
Balsaminaceae	<i>Impatiens tigrina</i> Suksathan & Triboun	พืชล้มลุก	เทียนเสื่อน้อย	อุดรธานี	Suksathan & Triboun, 2009
Balsaminaceae	<i>Impatiens tribounii</i> T.Shimizu & Suksathan	พืชล้มลุก	เทียนไตรบุญ	กาญจนบุรี	Suksathan & Triboun, 2009
Balsaminaceae	<i>Impatiens daraneenae</i> Suksathan & Triboun	พืชล้มลุก	เทียนดารณี	เชียงใหม่	Suksathan & Triboun, 2009
Balsaminaceae	<i>Impatiens jiewhoei</i> Triboun & Suksathan	พืชล้มลุก	ม่วงกาญจนา	กาญจนบุรี	Suksathan & Triboun, 2009
Begoniaceae	<i>Begonia bella</i> Phutthai	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	พังงา	Phutthai <i>et al.</i> , 2012
Begoniaceae	<i>Begonia pumila</i> Craib	พืชล้มลุก	ดาดชมพู	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้	ราชันย์, 2551
Begoniaceae	<i>Begonia solute</i> Craib	พืชล้มลุก	ดาดนภา	ตาก	ราชันย์, 2551
Capparaceae	<i>Capparis trisonthiae</i> Srisanga & Chayamarit	ไม้เถาเนื้อแข็ง	ยังไม่มีชื่อไทย	น่าน	Srisanga & Chayamarit, 2003.
Dipsaceae	<i>Scabiosa siamensis</i> Craib	พืชล้มลุก	ข้าวปั้น	เลย	http://www.rspg.or.th , 2013
Ebenaceae	<i>Diospyros kerii</i> Craib	ไม้ต้น	มะพลับดง	ภาคเหนือและอีสาน	ราชันย์, 2551
Ebenaceae	<i>Diospyros phuketensis</i> Phengkklai	ไม้ต้น	ยังไม่มีชื่อไทย	ภูเก็ต	Phengkklai, 2005
Ebenaceae	<i>Diospyros ranongensis</i> Phengkklai	ไม้ต้น	ยังไม่มีชื่อไทย	ระนอง	Phengkklai, 2005
Ebenaceae	<i>Diospyros winitii</i> Fletcher	ไม้ต้น	มะพลับเจ้าคุณ	ภาคเหนือและอีสาน	ราชันย์, 2551
Ericaceae	<i>Agapetes saxicola</i> Craib	ไม้พุ่ม	เห้าน้ำทิพย์	ภาคอีสานและเหนือ	ราชันย์, 2551
Ericaceae	<i>Agapetes thailandica</i> Watthana	ไม้พุ่ม	ประทัดสุเทพ	ภาคเหนือ	http://www.qsbq.org , 2013

Eriocaulaceae	<i>Eriocaulon Chiangmaiense</i> Praj. & J. Parn subsp. <i>Chiangmaiense</i>	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	เชียงใหม่	Prajaksood <i>et al.</i> , 2012
Eriocaulaceae	<i>Eriocaulon chantaranothaii</i> Praj. & J. Parn	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	สกลนคร	Prajaksood <i>et al.</i> , 2012
Eriocaulaceae	<i>Eriocaulon Chiangmaiense</i> subsp. <i>leucanthemum</i> Praj. & J. Parn	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	บึงกาฬ	Prajaksood <i>et al.</i> , 2012
Eriocaulaceae	<i>Eriocaulon hamiltonianum</i> Mart. var. <i>acuminatum</i> Praj. & J. Parn	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	ภาคเหนือ อีสานและ ตะวันออก	Prajaksood <i>et al.</i> , 2012
Eriocaulaceae	<i>Eriocaulon nautiliformoides</i> Praj. & J. Parn	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	นครพนม อุบลราชธานี	Prajaksood <i>et al.</i> , 2012
Eriocaulaceae	<i>Eriocaulon nautiliformoides</i> var. <i>hexagynum</i> Praj. & Chantar.	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	อุบลราชธานี	Prajaksood <i>et al.</i> , 2012
Eriocaulaceae	<i>Eriocaulon parnellii</i> Praj. & Chantar.	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	เลย	Prajaksood <i>et al.</i> , 2012
Eriocaulaceae	<i>Eriocaulon phatamense</i> Praj. & J. Parn	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	มุกดาหารอุบลราชธานี	Prajaksood <i>et al.</i> , 2012
Eriocaulaceae	<i>Eriocaulon phuchongense</i> Praj. & Chantar.	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	อุบลราชธานี	Prajaksood <i>et al.</i> , 2012
Eriocaulaceae	<i>Eriocaulon phuphanense</i> Praj. & J. Parn	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	สกลนคร	Prajaksood <i>et al.</i> , 2012
Eriocaulaceae	<i>Eriocaulon phuphanoides</i> Praj. & J. Parn.	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	อุบลราชธานี	Prajaksood <i>et al.</i> , 2012
Eriocaulaceae	<i>Eriocaulon quinquangulare</i> L. subsp. <i>longibracteatum</i> Praj. & J. Parn.	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	ภาคเหนือ และอีสาน	Prajaksood <i>et al.</i> , 2012
Eriocaulaceae	<i>Eriocaulon siamense</i> Moldenke var. <i>hexagynum</i> Praj. & J. Parn.	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	อุบลราชธานี	Prajaksood <i>et al.</i> , 2012
Eriocaulaceae	<i>Eriocaulon siamense</i> Moldenke var. <i>macrophyllum</i> Praj. & J. Parn.	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	ภาคเหนือ และอีสาน	Prajaksood <i>et al.</i> , 2012
Eriocaulaceae	<i>Eriocaulon smitinandii</i> Mold.	พืชล้มลุก	มณีเทวา	ภาคอีสาน	http://www.rspg.or.th , 2013

Eriocaulaceae	<i>Eriocaulon ubonense</i> Lecomte f. <i>kradungense</i> (Satake) Praj. & J. Parn	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	เลย	Prajaksood <i>et al.</i> , 2012
Eriocaulaceae	<i>Eriocaulon ubonense</i> Lecomte subsp. <i>hexagynum</i> Praj. & Chantar.	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	อุดรธานี	Prajaksood <i>et al.</i> , 2012
Euphorbiaceae	<i>Croton poomae</i> Esser	ไม้ต้น	เปล้าภูวัญ	บึงกาฬ	ราชันย์, 2551
Fabaceae	<i>Bauhinia siamensis</i> K.Larsen & S.S. Larsen	ไม้เถาเนื้อแข็ง	สร้อยสยาม	พิษณุโลก	ราชันย์, 2551
Fabaceae	<i>Bauhinia sirindhorniae</i> K.Larsen & S.S. Larsen	ไม้เถาเนื้อแข็ง	สิรินธรวัลลี	บึงกาฬ	ราชันย์, 2551
Fabaceae	<i>Bauhinia winitii</i> Craib	ไม้เถาเนื้อแข็ง	อรพิม	ภาคตะวันตกและ กลาง	ราชันย์, 2551
Fabaceae	<i>Bauhinia aureifolia</i> K. Larsen & S.S. Larsen	ไม้เถาเนื้อแข็ง	ย่านดาไ้อ๊ะ	ภาคใต้ตอนล่าง	ราชันย์, 2551
Fabaceae	<i>Bauhinia concreta</i> Craib	ไม้เถาเนื้อแข็ง	ย่านซังโค	พังงา กระบี่และ สุราษฎร์ธานี	ราชันย์, 2551
Fabaceae	<i>Bauhinia strychnifolia</i> Craib	ไม้เถาเนื้อแข็ง	ขยัน	ภาคเหนือและอีสาน	ราชันย์, 2551
Fagaceae	<i>Castanopsis pseudo-hystrix</i> Phengklai	ไม้ต้น	ยังไม่มีชื่อไทย	เชียงใหม่	Phengklai, 2004
Fagaceae	<i>Castanopsis thaiensis</i> Phengklai	ไม้ต้น	ยังไม่มีชื่อไทย	น่าน	Phengklai, 2004
Fagaceae	<i>Lithocarpus loratefolius</i> Phengklai	ไม้ต้น	ยังไม่มีชื่อไทย	ระนอง	Phengklai, 2004
Fagaceae	<i>Quercus mespilifolia</i> Wall. ex DC. var. <i>pubescens</i> Barnett ex Smitinand & Phengklai	ไม้ต้น	ยังไม่มีชื่อไทย	กำแพงเพชร	Phengklai, 2004
Gentianaceae	<i>Swertia chiangdaoensis</i> Suksathan	พืชล้มลุก	หญ้าดอกกลายเชียงใหม่ ดาว	เชียงใหม่	http://www.qsbg.org , 2013
Gesneriaceae	<i>Chirita tubulosa</i> Craib	พืชล้มลุก	หยาดสะอาก	ภาคเหนือตอนล่าง	ราชันย์, 2551

				และกลาง	
Gesneriaceae	<i>Chirita integra</i> Barnett	พืชล้มลุก	ม่วงเบญจา	กระบี่	ราชันย์, 2551
Gesneriaceae	<i>Chirita oculata</i> Craib	พืชล้มลุก	หยาดเนตร	ตาก	ราชันย์, 2551
Gesneriaceae	<i>Damrongia cyanantha</i> Triboun	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	กำแพงเพชร	Triboun & D.J. Middleton, 2010
Gesneriaceae	<i>Paraboea pubicorolla</i> Z.R. Xu & B.L. Burt	พืชล้มลุก	ผักกาดหิน	ศรีสะเกษ	ราชันย์, 2551
Gesneriaceae	<i>Trisepalum glanduliferum</i> (Barnett) B.L. Burt	พืชล้มลุก	ชาม่วง	ตาก	ราชันย์, 2551
Gesneriaceae	<i>Trisepalum strobilaceum</i> (Barnett) B.L. Burt	พืชล้มลุก	จอกถาซี	กาญจนบุรี	ราชันย์, 2551
Lamiaceae	<i>Plectranthus albicalyx</i> Suddee	พืชล้มลุก	กะเพราหินปูน	ภาคกลาง	ราชันย์, 2551
Lauraceae	<i>Litsea phuwaensis</i> Ngerns.	ไม้พุ่ม	ทั้งภูว	บึงกาฬ	Ngernsaengsaruy, 2004
Lecythidaceae	<i>Barringtonia khaoluangensis</i> Chantar.	ไม้ต้น	จิกเขาหลวง	นครศรีธรรมราช	Chantaranothai, 1995
Lecythidaceae	<i>Barringtonia rimata</i> Chantar.	ไม้ต้น	จิกคอหงส์	สงขลา	Chantaranothai, 1995
Lentibulariaceae	<i>Utricularia inthanonensis</i> Suksathan & J. Parn.	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	เชียงใหม่	han & Parnell, 2010
Lentibulariaceae	<i>Utricularia phusoidaoensis</i> Suksathan & J. Parn.	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	พิษณุโลก	Suksathan & Parnell, 2010
Lentibulariaceae	<i>Utricularia spinomarginata</i> Suksathan & J. Parn.	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	พิษณุโลก	Suksathan & Parnell, 2010
Linaceae	<i>Tirpitzia bilocularis</i> Suksathan & K.Larse	ไม้พุ่ม	นางออน	เชียงใหม่และพะเยา	http://www.qsbg.org , 2013
Linderiaceae	<i>Centranthera siamensis</i> Yamazaki	พืชล้มลุก	หญ้าดอกดำโพง	ภาคอีสาน	Theplantlist, 2013
Loranthaceae	<i>Tolypanthus pustulatus</i> Barlow	กาฝากพุ่ม	กาฝากวงกลีบแดง	บึงกาฬ	ราชันย์, 2551
Lowiaceae	<i>Orchidantha siamensis</i> K. Larsen	พืชล้มลุก	ล้มบา	ภาคใต้ตอนล่าง	Theplantlist, 2013

Lowiaceae	<i>Orchidantha foetida</i> Jenjitt. & K.Larsen	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	ภาคใต้ตอนล่าง	Jenjittikul & K. Larsen, 2002a
Magnoliaceae	<i>Magnolia citrata</i> Noot. & Chaoermglin	ไม้ต้น	จำปีช้าง	น่านและเลย	Chalermglin & Nootboom, 2007
Magnoliaceae	<i>Magnolia sirindhorniae</i> Noot. & Chalermklin	ไม้ต้น	จำปีสิรินธร	ลพบุรี	ราชันย์, 2551
Magnoliaceae	<i>Magnolia thailandica</i> Noot. & Chalermglin	ไม้ต้น	จำปีศรีเมืองไทย	เพชรบูรณ์ ชัยภูมิ และเลย	Nootboom & Chalermglin, 2009
Malphigiaceae	<i>Hiptage condita</i> Craib	ไม้เถาเนื้อแข็ง	โนรีแมกก	เชียงใหม่และเชียงราย	ราชันย์, 2551
Malphigiaceae	<i>Hiptage detergens</i> Craib	ไม้เถาเนื้อแข็ง	โนรีเกาะปันหยี	พังงาและกระบี่	ราชันย์, 2551
Malphigiaceae	<i>Hiptage monteryx</i> Sirirugsa	ไม้เถาเนื้อแข็ง	โนรีเกาะช้าง	จันทบุรีและตราด	ราชันย์, 2551
Malvaceae	<i>Reevesia pubescens</i> Mast. var. <i>siamensis</i> (Craib) Anthony	ไม้ต้น	โมฬีสยาม	ภาคกลาง อีสานและภาคตะวันออกเฉียงใต้	ราชันย์, 2551
Melastomataceae	<i>Phyllagathis tuberosa</i> (Hansen) Cellinse & S.S. Renner	พืชล้มลุก	กำมูกุ้งหัว	เพชรบูรณ์และบึงกาฬ	ราชันย์, 2551
Moraceae	<i>Artocarpus thailandica</i> C.C. Berg	ไม้ต้น	มะหาดไทย	พิษณุโลก	Theplantlist, 2013
Moraceae	<i>Ficus thailandica</i> C.C. Berg & S. Gardner	ไม้ต้น	มะเดื่อไทย	สุราษฎร์ธานี	ราชันย์, 2551
Nepenthaceae	<i>Nepenthes thai</i> Cheek	ไม้เถา	ยังไม่มีชื่อไทย	นราธิวาส	Cheek & Jebb, 2009
Orchidaceae	<i>Bulbophyllum albibracteum</i> Seidenf.	พืชล้มลุก	สิงโตเชียงดาว	เชียงใหม่	สลิล, 2551
Orchidaceae	<i>Bulbophyllum nipondii</i> Seidenf.	พืชล้มลุก	สิงโตนิพนธ์	เลย	สลิล, 2551
Orchidaceae	<i>Bulbophyllum ovatum</i> Seidenf.	พืชล้มลุก	สิงโตพู่ทอง	เชียงใหม่	สลิล, 2551
Orchidaceae	<i>Corybas ecarinatus</i> Anker & Seidenfaden	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	ภาคใต้	รัฐวิทย์ และคณะ, 2556
Orchidaceae	<i>Crepidium klimkoanum</i> Marg.	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	เชียงใหม่	Margonska, 2005
Orchidaceae	<i>Gastrodia fimbriata</i> S. Suddee	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	เพชรบุรี	Suddee, 2005
Orchidaceae	<i>Habenaria khakhaengensis</i> W. Maked & Kurzweil	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	อุทัยธานี	Maked et al., 2013

Orchidaceae	<i>Lecanorchis betongensis</i> Suddee & H. A. Pedersen	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	ยะลา	Suddee, & Pedersen, 2011
Orchidaceae	<i>Nervilia khaoyaica</i> Suddee, Watthana & S. W.Gale	พืชล้มลุก	แผ่นดินเย็นเขาใหญ่	นครนายก	Gale <i>et al.</i> , 2013
Orchidaceae	<i>Paphiopedilum hirsutissimum</i> (Lindl. ex Hook.) Stein var. <i>esquirolei</i> (Schltr.) Karas. & K. Soito	พืชล้มลุก	รองเท้านารีเหลือง เลย	เลย	http://www.rspg.or.th , 2013
Orchidaceae	<i>Paphiopedilum sukhakulii</i> Schoser & Senghas	พืชล้มลุก	รองเท้านารีปีก แมลงปอ	เลย	http://www.rspg.or.th , 2013
Orchidaceae	<i>Paphiopedilum thaianum</i> lamwir.	พืชล้มลุก	รองเท้านารีขาว พังงา	สุราษฎร์ธานี	lamwiriyaikul, 2006
Orchidaceae	<i>Satyrium yunnanense</i> Rolfe. ssp. <i>longispica</i> Kurzweil & Suksathan	พืชล้มลุก	อ้วละของจันทร์	ภาคเหนือตอนล่าง	http://www.qsbg.org , 2013
Orchidaceae	<i>Sirindhornia mirabilis</i> H.A. Pedersen & Suksathan	พืชล้มลุก	เอื้องศรีประจิม	ตาก	Srimuang <i>et al.</i> 2013
Orchidaceae	<i>Sirindhornia puchella</i> H.A. Pedersen & Indham.	พืชล้มลุก	เอื้องศรีเชียงดาว	เชียงใหม่	Srimuang <i>et al.</i> 2013
Orobanchaceae	<i>Pedicularis siamensis</i> P.C. Tsoong	พืชล้มลุก	ชมพู่เชียงดาว	เชียงใหม่	ราชันย์, 2551
Orobanchaceae	<i>Pedicularis thailandica</i> T.Yamaz.	พืชล้มลุก	จันทร์เชียงดาว	เชียงใหม่	ราชันย์, 2551
Phyllanthaceae	<i>Leptopus diplospermus</i> (Airy Shaw) G.L. Webster	ไม้พุ่ม	แป้ง	เพชรบุรีและ ประจวบคีรีขันธ์	ราชันย์, 2551
Phyllanthaceae	<i>Sauropus poomae</i> Welzen & Chayam.	ไม้พุ่ม	ดอกใต้ต้น	เชียงราย	ราชันย์, 2551
Piperaceae	<i>Piper dominantinervium</i> A. Chaveerach & P. Mookamul	ไม้เถาเลื้อยล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	ระนอง	Chaveerach <i>et al.</i> , 2006.
Piperaceae	<i>Piper phuwaense</i> A. Chaveerach & T. Tanee	ไม้เถาเลื้อยล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	บึงกาฬ	Chaveerach <i>et al.</i> , 2006

Piperaceae	<i>Piper pilobracteatum</i> A. Chaveerach & R. Sudmoon	ไม้เถาเลื้อยล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	พังงา	Chaveerach <i>et al.</i> , 2006.
Poaceae	<i>Isachne smitinandiana</i> A. Camus	พืชล้มลุก	หญ้านายตีม	เลย	http://www.rspg.or.th , 2013
Poaceae	<i>Neohouzeoua kerriana</i> S. Dransf., R. Pattanavibool & S. Sungkaew	ไผ่	ไผ่ราชวัง	ชุมพรและระนอง	Dransfield <i>et al.</i> , 2003
Poaceae	<i>Phuphanochloa speciosa</i> Sungkaew & Teerawat.,	ไผ่	ไผ่ภูพาน	สกลนคร	Sungkaew <i>et al.</i> , 2008
Podostemaceae	<i>Cladopus taiensis</i> C. Cusset	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	เชียงใหม่	http://www.kahaku.go.jp/ . 25 Nov2013
Podostemaceae	<i>Dalzellia angustissima</i> M. Kato	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	ตราด	http://www.kahaku.go.jp/ . 25 Nov2013
Podostemaceae	<i>Dalzellia kailarenii</i> M. Kato	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	ชัยภูมิ	http://www.kahaku.go.jp/ . 25 Nov2013
Podostemaceae	<i>Dalzellia ranongensis</i> M. Kato	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	ระนอง	http://www.kahaku.go.jp/ . 25 Nov2013
Podostemaceae	<i>Dalzellia ubonensis</i> M. Kato	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	อุบลราชธานี	http://www.kahaku.go.jp/ . 25 Nov2013
Podostemaceae	<i>Hanseniella smitinandii</i> M. Kato	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	เชียงใหม่	http://www.kahaku.go.jp/ . 25 Nov2013
Podostemaceae	<i>Hydrobryum kaengsophense</i> M. Kato	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	พิษณุโลก	http://www.kahaku.go.jp/ . 25 Nov2013
Podostemaceae	<i>Hydrobryum khaoyaiense</i> M. Kato	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	ปราจีนบุรี	http://www.kahaku.go.jp/ . 25 Nov2013
Podostemaceae	<i>Hydrobryum loeicum</i> M. Kato	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	เลย	http://www.kahaku.go.jp/ . 25 Nov2013
Podostemaceae	<i>Hydrobryum phetchabunense</i> M. Kato	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	เพชรบูรณ์	http://www.kahaku.go.jp/ . 25

Podostemaceae	<i>Hydrobryum somranii</i> M. Kato	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	นครพนม	Nov2013 http://www.kahaku.go.jp/ . 25 Nov2013
Podostemaceae	<i>Hydrobryum tardhuangense</i> M. Kato	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	เลย	http://www.kahaku.go.jp/ . 25 Nov2013
Podostemaceae	<i>Paracladopus chathaburiensis</i> Koi & M. Kato	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	จันทบุรี	http://www.kahaku.go.jp/ . 25 Nov2013
Podostemaceae	<i>Paracladopus Chiangmaiensis</i> M. Kato	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	เชียงใหม่	http://www.kahaku.go.jp/ . 25 Nov2013
Podostemaceae	<i>Polypleurum longicaule</i> M. Kato	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	อุดรธานี	http://www.kahaku.go.jp/ . 25 Nov2013
Podostemaceae	<i>Polypleurum rubroradicans</i> M. Kato	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	อุดรธานี	http://www.kahaku.go.jp/ . 25 Nov2013
Podostemaceae	<i>Polypleurum erectum</i> M. Kato	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	บึงกาฬ	http://www.kahaku.go.jp/ . 25 Nov2013
Podostemaceae	<i>Polypleurum longifolium</i> M. Kato	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	บึงกาฬ	http://www.kahaku.go.jp/ . 25 Nov2013
Podostemaceae	<i>Polypleurum longistylosum</i> M. Kato	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	อุบลราชธานี	http://www.kahaku.go.jp/ . 25 Nov2013
Podostemaceae	<i>Polypleurum phuwaensis</i> M. Kato	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	บึงกาฬ	http://www.kahaku.go.jp/ . 25 Nov2013
Podostemaceae	<i>Polypleurum prachinburiense</i> M. Kato	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	ปราจีนบุรี	http://www.kahaku.go.jp/ . 25 Nov2013
Podostemaceae	<i>Polypleurum schidtianum</i> Warm.	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	ตราด	http://www.kahaku.go.jp/ . 25 Nov2013
Podostemaceae	<i>Polypleurum sisaketense</i> M. Kato	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	ศรีสะเกษ	http://www.kahaku.go.jp/ . 25

Podostemaceae	<i>Polypleurum wongprasertii</i> M. Kato	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	อุบลราชธานีและตราด	Nov2013 http://www.kahaku.go.jp/ . 25
Podostemaceae	<i>Terniopsis chanthaburiensis</i> M. Kato	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	จันทบุรี	Nov2013 http://www.kahaku.go.jp/ . 25
Podostemaceae	<i>Terniopsis ubonensis</i> M. Kato	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	อุบลราชธานี	Nov2013 http://www.kahaku.go.jp/ . 25
Podostemaceae	<i>Thawatchaia trilobata</i> M. Kato, Koi & Y. Kita	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	เชียงใหม่	Nov2013 http://www.kahaku.go.jp/ . 25
Pteridaceae	<i>Adiantum thongthamii</i> Suksathan	เฟิน	ก้านดำทองแถม	ภาคตะวันออก	http://www.qsb.org , 2013
Rafflesiaceae	<i>Sapria ram</i> Bänziger & B.Hansen	พืชล้มลุกเบียนราก	กระถินพระราม	ภาคตะวันตก	http://www.rspg.or.th , 2013
Ranunculaceae	<i>Clematis eichleri</i> Tamura	พืชล้มลุก	พวงแก้วหอม	เชียงใหม่	ราชันย์, 2551
Ranunculaceae	<i>Delphinium siamense</i> (Craib) Munz	พืชล้มลุก	พวงแก้วเชียงดาว	เชียงใหม่ และตาก	ราชันย์, 2551
Rubiaceae	<i>Argostemma dispar</i> Craib	พืชล้มลุก	ประดับหินใบขน	ภาคใต้ตอนกลางถึงตอนล่าง	ราชันย์, 2551
Rubiaceae	<i>Argostemma laeve</i> Benn. subsp. <i>setosum</i> (Geddes) Sridith	พืชล้มลุก	หญ้าใบหอก	ภาคใต้ตอนกลาง	ราชันย์, 2551
Rubiaceae	<i>Argostemma lobbii</i> Hook.f.	พืชล้มลุก	ประดับหินใบเข็ม	เกือบทุกภาคยกเว้นภาคใต้	ราชันย์, 2551
Rubiaceae	<i>Argostemma lobulatum</i> Craib var. <i>variabile</i> Sridith	พืชล้มลุก	ประดับหินกลีบพับ	ภาคใต้ตอนกลางถึงตอนบน	ราชันย์, 2551
Rubiaceae	<i>Argostemma monophylla</i> Sridith	พืชล้มลุก	ประดับหินใบเข็ม	เลย ชลบุรีและนครนายก	ราชันย์, 2551
Rubiaceae	<i>Argostemma rotundicalyx</i> Sridith	พืชล้มลุก	ประดับหิน	สุราษฎร์ธานีและพังงา	ราชันย์, 2551
Rubiaceae	<i>Fosbergia thailandica</i> Tirveng. & Sastre	ไม้ต้น	คัตเค้าภูคา	น่าน	ราชันย์, 2551
Rubiaceae	<i>Gardenia thailandica</i> Tirveng.	ไม้ต้น	พุดป่า	ภาคใต้ตอนกลาง	

Rubiaceae	<i>Ixora dolichophylla</i> K. Schum.	ไม้พุ่ม	เข็มอัปสร	จันทบุรีและตราด	ราชันย์, 2551
Rubiaceae	<i>Ixora phuluangensis</i> Chamch.	ไม้พุ่ม	เข็มดง	เลย	ราชันย์, 2551
Rubiaceae	<i>Kailarsenia lineata</i> (Craib) Tirveng.	ไม้พุ่ม	อินทวาน้อย	ภาคอีสานและ ตะวันออก	ราชันย์, 2551
Rubiaceae	<i>Leptodermis trifida</i> Craib	ไม้พุ่ม	ฟ้าขาว	เชียงใหม่	ราชันย์, 2551
Rubiaceae	<i>Rothmannia thailandica</i> Tirveng.	ไม้พุ่ม	พุดหอม	ภาคอีสานและ ตะวันออก	ราชันย์, 2551
Rubiaceae	<i>Vidalasia fusca</i> (Craib) Tirveng.	ไม้พุ่ม	พุดกระบี่	พังงา กระบี่ และ สุราษฎร์ธานี	ราชันย์, 2551
Sapindaceae	<i>Acer chiangdaoense</i> Santisuk	ไม้ต้น	ก่วมเชียงดาว	เชียงใหม่	ราชันย์, 2551
Sapotaceae	<i>Madhuca chai-ananii</i> Chantar.	ไม้ต้น	ยังไม่มีชื่อไทย	สุราษฎร์ธานี	Chantaranothai, 1998b
Sapotaceae	<i>Madhuca chiangmaiensis</i> Chantar.	ไม้ต้น	ละมุดเชียงใหม่	เชียงใหม่	Chantaranothai, 1998b
Sapotaceae	<i>Madhuca klackenbergi</i> Chantar.	ไม้พุ่ม	ยังไม่มีชื่อไทย	บึงกาฬ	Chantaranothai, 1998b
Sapotaceae	<i>Madhuca smitinandii</i> Chantar.	ไม้ต้น	ยังไม่มีชื่อไทย	ภาคใต้	Chantaranothai, 1998b
Sapotaceae	<i>Palaquium hansenii</i> Chantar.	ไม้ต้น	ยังไม่มีชื่อไทย	ระนอง	Chantaranothai, 1998a
Thismiaceae	<i>Thismia angustimitra</i> Chantanaorr.	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	บึงกาฬ	Chantanaorrapint, 2008
Thismiaceae	<i>Thismia filiformis</i> Chantanaorr.	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	ปราจีนบุรี	Chantanaorrapint, 2012
Xyridaceae	<i>Xyris bituberosa</i> Phonsena & Chantar.	พืชล้มลุก	กระถินภู่วัว	บึงกาฬ	Phonsena <i>et al.</i> , 2012
Xyridaceae	<i>Xyris buengkanensis</i> Phonsena & Chantar.	พืชล้มลุก	กระถินบึงกาฬ	บึงกาฬ	Phonsena <i>et al.</i> , 2012
Xyridaceae	<i>Xyris emarginata</i> Phonsena & Chantar.	พืชล้มลุก	กระถินโคก	บึงกาฬ	Phonsena <i>et al.</i> , 2012
Xyridaceae	<i>Xyris thailandica</i> Phonsena & Chantar.	พืชล้มลุก	กระถินภู	เลย	Phonsena <i>et al.</i> , 2012
Zingiberaceae	<i>Alpinia macrostaminodia</i> A. Chaveerach & R. Sudmoon	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	บึงกาฬ	Chaveerach <i>et al.</i> , 2008b
Zingiberaceae	<i>Amomum inthanonense</i> A. Chaveerach & T. Tanee	พืชล้มลุก	กระวานอินทนนท์	เชียงใหม่	Chaveerach <i>et al.</i> , 2008c

Zingiberaceae	<i>Boesenbergia acuminata</i> P. Sirirugsa	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	พังงา	Sirirugsa, 1992a
Zingiberaceae	<i>Boesenbergia baimaii</i> Saensouk & K. Larsen	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	สกลนคร	Saensouk & Larsen, 2001
Zingiberaceae	<i>Boesenbergia basispicata</i> K. Larsen ex P. Sirirugsa	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	ภาคใต้	Sirirugsa, 1992a
Zingiberaceae	<i>Boesenbergia gelatinosa</i> K. Larsen	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	เพชรบุรี	Larsen, 1997
Zingiberaceae	<i>Boesenbergia petiolata</i> P. Sirirugsa	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	ภาคเหนือและอีสาน	Sirirugsa, 1992a
Zingiberaceae	<i>Boesenbergia siamensis</i> (Gagnep.) P. Sirirugsa	พืชล้มลุก	กระชายสยาม	กาญจนบุรี	Sirirugsa, 1992a
Zingiberaceae	<i>Boesenbergia trangensis</i> K. Larsen	พืชล้มลุก	กระชายตรัง	ตรัง	Larsen, 1997
Zingiberaceae	<i>Caulokaempferia phuwoaensis</i> Picheans. & Koonterm	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	บึงกาฬ	Picheansoonthon & Koonterm, 2008a
Zingiberaceae	<i>Caulokaempferia amplexicaulis</i> Suksathan	พืชล้มลุก	เปราะภูแม่ฮ่องสอน	แม่ฮ่องสอน	http://www.qsbg.org , 2013
Zingiberaceae	<i>Caulokaempferia chayaniana</i> Tiyaw.	พืชล้มลุก	เปราะภูชัยัน	แม่ฮ่องสอน	Tiyaworanant, 2010
Zingiberaceae	<i>Caulokaempferia jirawongsei</i> Picheans. & Mookamul	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	บึงกาฬ	Picheansoonthon & Koonterm, 2008a
Zingiberaceae	<i>Caulokaempferia larsenii</i> Suksathan & Triboun	พืชล้มลุก	เปราะภูลาร์เสน	เชียงใหม่และเชียงราย	http://www.qsbg.org , 2013
Zingiberaceae	<i>Caulokaempferia phulangkaensis</i> Picheans.	พืชล้มลุก	เปราะภูลังกา	นครพนม	Picheansoonthon & Koonterm, 2008a
Zingiberaceae	<i>Caulokaempferia phutokensis</i> Picheans.	พืชล้มลุก	เปราะภูทอก	บึงกาฬ	Picheansoonthon & Koonterm, 2008a
Zingiberaceae	<i>Caulokaempferia sirirugsae</i> Ngamriab.	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	ภาคใต้	Ngamriabsakul, 2008
Zingiberaceae	<i>Caulokaempferia thailandica</i> K. Larsen	พืชล้มลุก	เปราะภู	เลย	ราชันย์, 2551
Zingiberaceae	<i>Caulokaempferia violacea</i>	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	เลย	Larsen & Larsen, 2006

Zingiberaceae	K.Larsen & Triboun <i>Curcuma bella</i> Maknoi, K. Larsen & Sirirugsa	พืชล้มลุก	กระเจียวงาม	พืชญ่โลก	http://www.qsbg.org , 2013
Zingiberaceae	<i>Curcuma bicolor</i> J. Mood & K.Larsen	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	เชียงใหม่	สุรพล, 2554
Zingiberaceae	<i>Curcuma ecomata</i> Craib	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	ภาคเหนือ	สุรพล, 2554
Zingiberaceae	<i>Curcuma glans</i> K.Larsen & J.Mood	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	ภาคเหนือ	Larsen & Larsen, 2006
Zingiberaceae	<i>Curcuma larsenii</i> Maknoi & Jenjitt.	พืชล้มลุก	กระเจียวราศี	ภาคอีสานตอนล่าง	http://www.qsbg.org , 2013
Zingiberaceae	<i>Curcuma sattayasaii</i> A. Chaveerach & R. Sudmoon	พืชล้มลุก	ว่านพญาจตุผู้	ขอนแก่น	Chaveerach <i>et al.</i> , 2008a
Zingiberaceae	<i>Curcuma zedoaroides</i> A. Chaveerach & T. Tanee	พืชล้มลุก	ว่านพญาจตุเมีย	ขอนแก่น	Chaveerach <i>et al.</i> , 2008a
Zingiberaceae	<i>Geostachys angustifolia</i> K.Larsen	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	ภาคใต้	Larsen & Larsen, 2006
Zingiberaceae	<i>Geostachys chayanii</i> Mayoe	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	ภาคใต้	สุรพล, 2554
Zingiberaceae	<i>Geostachys smitinandii</i> K.Larsen	พืชล้มลุก	ปูดเขย่ง	นครนายก	สุรพล, 2554
Zingiberaceae	<i>Globba flagellaris</i> K.Larsen	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	แม่ฮ่องสอน	สุรพล, 2554
Zingiberaceae	<i>Globba laeta</i> K.Larsen	พืชล้มลุก	ว่านหงส์เหิน	ภาคอีสานและกลาง	Larsen & Larsen, 2006
Zingiberaceae	<i>Globba winitii</i> C.H. Wright	พืชล้มลุก	กล้วยจะง่าหลวง	ภาคเหนือและกลาง	ราชันย์, 2551
Zingiberaceae	<i>Haniffia albiflora</i> Larsen & Mood	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	ภาคใต้	สุรพล, 2554
Zingiberaceae	<i>Hedychium khaomaenense</i> Picheans. & Mookamul	พืชล้มลุก	หงส์เหิน	กระบี่ และ นครศรีธรรมราช	ราชันย์, 2551
Zingiberaceae	<i>Hedychium tomentosum</i> P.Sirirugsa & K.Larsen	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	เชียงใหม่	สุรพล, 2554
Zingiberaceae	<i>Kaempferia chayanii</i> Koonterm	พืชล้มลุก	เปราะชยัน	ศรีสะเกษ	Picheansoonthon & Koonterm, 2009

Zingiberaceae	<i>Kaempferia filifolia</i> K.Larsen	พืชล้มลุก	บ้านค้ำน้อย	อีสาน	ธนูชา, 2547
Zingiberaceae	<i>Kaempferia grandifolia</i> Saensouk & Jenjitt.	พืชล้มลุก	เปราะไบใหญ่	ภาคใต้	Picheansoonthon & Koonterm, 2008b
Zingiberaceae	<i>Kaempferia siamensis</i> P.Sirirugsa	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	ภาคใต้	Picheansoonthon & Koonterm, 2008b; สุรพล, 2554
Zingiberaceae	<i>Kaempferia sisaketensis</i> Picheans. & Koonterm	พืชล้มลุก	เปราะหุกระต่าย	ศรีสะเกษ	Picheansoonthon & Koonterm, 2009
Zingiberaceae	<i>Kaempferia spoliata</i> P.Sirirugsa	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	ศรีสะเกษ	Sirirugsa, 1989 & 1992b; Picheansoonthon & Koonterm, 2008b
Zingiberaceae	<i>Scaphochlamys minutiflora</i> Jenjitt. & K.Larsen	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	ภาคใต้	Jenjittikul & Larsen, 2002b
Zingiberaceae	<i>Smithatris supraneanae</i> W.J.Kress & K.Larsen	พืชล้มลุก	เข้าพรรษาสุปราณี	สระบุรี	Kress & Larsen, 2001; Larsen & Larsen, 2006
Zingiberaceae	<i>Stahlianthus pedicelatus</i> A. Chaveerach & P. Mookamul	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	ภาคอีสาน	สุรพล, 2554
Zingiberaceae	<i>Zingiber larsenii</i> Theilade	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	ภาคเหนือ	Theilade, 1999
Zingiberaceae	<i>Zingiber phumiangense</i> A. Chaveerach & P. Mookamul	พืชล้มลุก	ชิงภูเมียง	อุดรดิตต์	Chaveerach <i>et al.</i> , 2007
Zingiberaceae	<i>Zingiber smilesianum</i> Craib	พืชล้มลุก	ยังไม่มีชื่อไทย	ภาคอีสาน	Larsen & Larsen, 2006

ความหมายของพฤกษศาสตร์พื้นบ้าน

คำว่า “พฤกษศาสตร์พื้นบ้าน” กำหนดใช้ครั้งแรกในประเทศไทยจากการประชุมเรื่องพฤกษศาสตร์พื้นบ้าน จัดโดย สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ระหว่างวันที่ 18–22 พฤศจิกายน 2534 ณ หอสมุดแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร นำเสนอโดย ศ.ดร.เต็ม สมิตินันท์ และ ดร.วีระชัย ณ นคร ซึ่งได้บัญญัติคำมาใช้ให้เหมาะสม คำว่า “พฤกษศาสตร์พื้นบ้าน” หมายถึง การศึกษาเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ของพืชที่ได้มีการสืบทอดต่อกันมาตั้งแต่สมัยโบราณ ทั้งที่เป็นอาหาร ที่อยู่อาศัย การใช้เป็นสัญลักษณ์และความเชื่อต่าง ๆ มีการจำแนกชนิดแบบพื้นบ้าน รวมทั้งขั้นตอนการเตรียมและลู่วางการใช้ประโยชน์จากพืชนั้น ๆ (เต็ม และ วีระชัย, 2534 ; วีระชัย, 2545)

พฤกษศาสตร์พื้นบ้าน เป็นศาสตร์ที่มีความสำคัญอีกสาขาหนึ่งของวิชาพฤกษศาสตร์ ตรงกับนิยามศัพท์ภาษาอังกฤษว่า "Ethnobotany" ใช้มาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1895 (พ.ศ. 2438) จากการศึกษาพรรณไม้ที่ชาวพื้นเมืองท้องถิ่นนำมาใช้ประโยชน์ของ ดร.จอห์น ดับเบิลยู. ฮาร์ชเบอร์เกอร์ (Dr. John W. Harshberger) พฤกษศาสตร์พื้นบ้านเป็นคำผสมระหว่าง "พฤกษศาสตร์ (botany)" หมายถึง วิชาที่ศึกษาในเรื่องพืช และ "พื้นบ้าน (ethno-)" หมายถึง กลุ่มชนใดกลุ่มชนหนึ่งที่มีเอกลักษณ์อย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน อาจจะเป็นการดำรงชีพ ใช้ภาษาท้องถิ่นเดียวกัน นับถือศาสนาหรือความเชื่อถือเดียวกัน กล่าวได้ว่า กลุ่มชนนั้นมีจุดรวมของวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีร่วมกัน ความหมายของคำว่าพื้นบ้านในที่นี้ไม่ได้หมายถึงเฉพาะชาวชนบท หรือชาวไร่ ชาวนา แต่อาจจะเป็นกลุ่มชนเมือง หากกลุ่มชนนั้นยังคงเอกลักษณ์ของกลุ่มตนไว้ได้ (วีระชัย, 2545) พฤกษศาสตร์พื้นบ้านจึงเป็นวิชาที่ศึกษาถึงความเกี่ยวข้องระหว่างพืชและกลุ่มชนพื้นบ้าน ยังได้เกี่ยวข้องกับศาสตร์อื่น ๆ อีกหลายสาขา เช่น พฤกษนิเวศมานุษยวิทยา นิรุกติศาสตร์ เกษตรศาสตร์ ฯลฯ (เต็ม และ วีระชัย, 2534)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤกษศาสตร์พื้นบ้านในประเทศไทย

มานิต (2530) ศึกษาและสำรวจพืชผักในจังหวัดอุดรธานีพบจำนวน 86 ชนิด ประกอบด้วยพืชมีดอก 84 ชนิด และเฟิน 2 ชนิด พร้อมทั้งบรรยายลักษณะ บอกส่วนที่นำมาใช้ วิธีการประกอบอาหาร พร้อมรูปพืชผักพื้นเมืองแต่ละชนิด

อุไร (2533) ศึกษาและรวบรวมพืชผักพื้นเมืองในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบจำนวน 137 ชนิด 51 วงศ์ เป็นพืชมีดอก 133 ชนิด เฟิน 3 ชนิด จิมโนสเปิร์ม 1 ชนิด และตัวอย่างที่ไม่สามารถวินิจฉัยได้ 24 ชนิด บรรยายลักษณะทางสัณฐานวิทยาโดยสังเขป สภาพนิเวศ ส่วนที่ใช้และวิธีการนำมาประกอบอาหาร มีภาพสีและภาพวาดลายเส้น

อรอนงค์ (2535) ศึกษาพืชผักพื้นเมืองในบางอำเภอของจังหวัดเชียงใหม่ พบจำนวน 67 ชนิด ตรวจสอบชื่อวิทยาศาสตร์ได้ 44 ชนิด 39 สกุล 27 วงศ์ บรรยายลักษณะพฤกษศาสตร์ สภาพนิเวศ ส่วนของพืชที่นำมาใช้ประกอบอาหาร แหล่งที่พบ และภาพแสดงพรรณไม้

บุษบา (2537) สำรวจและรวบรวมผักพื้นเมืองบางอำเภอของจังหวัดจันทบุรี พบจำนวน 131 ชนิด บรรยายลักษณะ สภาพนิเวศวิทยา ส่วนที่นำมาใช้รับประทาน วิธีการประกอบอาหาร และภาพสีแสดงลักษณะพรรณไม้

จุฑาทิพย์ (2542) ทำการศึกษาและเก็บรวบรวมผักพื้นเมืองในจังหวัดลพบุรี พบพืชมีดอกจำนวน 152 ชนิด เฟิน 4 ชนิด จัดเป็น 121 สกุล 61 วงศ์ มีคำบรรยายลักษณะพืชแต่ละชนิด สถานที่พบ ส่วนที่ใช้รับประทาน วิธีการนำมาประกอบอาหาร สภาพนิเวศ และภาพสีของพรรณไม้แต่ละชนิด

อุษา (2542) ศึกษาพืชพื้นเมืองในจังหวัดกาญจนบุรี เก็บตัวอย่างพืชมีดอกได้ 155 ชนิด เฟิน 3 ชนิด และสาหร่าย 1 ชนิด จัดเป็น 128 สกุล 65 วงศ์ ตัวอย่างพืชที่เก็บได้จัดทำเป็นตัวอย่างดอง และพันธุ์ไม้แห้ง จัดทำคำบรรยายลักษณะ สถานที่พบ ส่วนที่ใช้รับประทาน วิธีการนำมาประกอบอาหาร สภาพนิเวศวิทยา และภาพสีของพืชแต่ละชนิด

ชนิษฐา (2551) ศึกษาพืชพื้นบ้านในเขตจังหวัดปราจีนบุรีและได้สำรวจและเก็บตัวอย่างจำนวน 172 ตัวอย่างพบพืชดอกได้ 170 ชนิด เฟิน 2 ชนิด จำแนกเป็น 144 สกุล 65 วงศ์ เป็นพืชอาหาร 118 ชนิด พืชสมุนไพร 165 ชนิด พืชที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัย ฟิน หัตถกรรมและไม้ประดับ 31 ชนิด พืชเกี่ยวข้องกับความเร็ว 13 ชนิด และพืชให้สีย้อมและสีตกแต่งอาหาร 11 ชนิด

บดีนทร (2553) ศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชาวกะเหรี่ยงในหมู่บ้านไร่ป่า ตำบลห้วยเขย่ง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี พบชาวกะเหรี่ยงใช้ประโยชน์พืชพรรณ เป็นพืชอาหาร 105 ชนิด 90 สกุล 50 วงศ์ พืชสมุนไพร 86 ชนิด 73 สกุล 38 วงศ์ พืชที่ใช้ด้านอื่น ๆ (เกี่ยวข้องกับเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ อาหารสัตว์ สัตว์ผสมอาหาร พิธีกรรมและความเชื่อ) พบ 29 ชนิด 28 สกุล 19 วงศ์ การสำรวจและศึกษาของขวัญฤทัย และคณะ (2553) เรื่องพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชาวกะเหรี่ยงที่ตำบลบ้านจันทร์ และแจมหลวง อำเภอแม่แจม จังหวัดเชียงใหม่ พบพืชที่มีการนำมาใช้ประโยชน์ทั้งหมด 216 ชนิด ใน 81 วงศ์แบ่งพืชออกเปนมวดหมู่ตามการใช้ประโยชน์เป็น 6 ประเภท คือ พืชที่ใช้เป็นอาหาร 153 ชนิด พืชที่ใช้ทำเครื่องนุ่งห่มและสีย้อม 30 ชนิด พืชที่ใช้ทำที่อยู่อาศัยและเครื่องใช้ 26 ชนิด พืชที่ใช้ในพิธีกรรม ความเชื่อต่าง ๆ 9 ชนิด พืชมีพิษ 4 ชนิด และพืชที่ใช้ประโยชน์อื่น ๆ 51 ชนิด

ปรีชญาและคณะ (2554) ได้ศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชาวอาข่า หมู่บ้านห้วยหยวกป่าโซ อำเภอแม่ฟ้าหลวง และหมู่บ้านใหม่พัฒนา อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย พบว่าพืชที่ถูกนำมาใช้ประโยชน์มีทั้งสิ้น 209 ชนิด จาก 85 วงศ์ เป็นพืชในพื้นที่บ้านห้วยหยวกป่าโซ 147 ชนิดจาก 68 วงศ์ และในพื้นที่บ้านใหม่พัฒนา 108 ชนิด จาก 57 วงศ์ โดยมีพืชที่พบในทั้งสองหมู่บ้าน 46 ชนิด จาก 31 วงศ์ สามารถแบ่งการใช้ประโยชน์ที่พบออกได้ 4 ประเภท ได้แก่ ใช้เป็นอาหาร 67 ชนิด ใช้เป็นสมุนไพร 150 ชนิดใช้เกี่ยวกับพิธีกรรมความเชื่อ 15 ชนิด และใช้ประโยชน์อื่น ๆ 20 ชนิด โดยพบพืชที่มีการใช้ประโยชน์มากกว่า 1 ประเภทพบถึง 42 ชนิด ขณะที่ชูศรีและปริทรรศน์ (2554) ได้ศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชาวลัวะและชาวกินบนดอยภูคา จังหวัดน่าน พบว่าพืชที่ชาวลัวะและชาวกินบนใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันทั้งหมด 391 ชนิด

อัญชลิ และคณะ (2555) ได้ศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชาวม้ง บ้านปางช้าง ตำบลพงษ์ อำเภอสันติสุข จังหวัดน่าน พบว่าพืชที่ชาวม้งนำมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันทั้งหมด 277 ชนิด 223

สกุล 90 วงศ์โดยมีพืชดอกจำนวน 267 ชนิด 215 สกุล 82 วงศ์เฟิร์นและไลโคไฟต์จำนวน 10 ชนิด 8 สกุล 8 วงศ์พืชที่นำมาใช้ประโยชน์มาก ได้แก่พืชในวงศ์ Poaceae, Fabaceae, Asteraceae, Cucurbitaceae, Euphorbiaceae, Zingiberaceae, Acanthaceae, Lamiaceae, Orchidaceae, Solanaceae, Rubiaceae และ Amaranthaceae ตามลำดับจำนวนชนิดมากไปหาน้อย ลักษณะการใช้ประโยชน์สามารถจำแนกออกเป็น 7 ประเภท ได้แก่ พืชที่ใช้เป็นสมุนไพร 174 ชนิด พืชที่ใช้เป็นอาหาร 130 ชนิด พืชที่ใช้ทำที่อยู่อาศัยและเครื่องใช้ 24 ชนิด พืชที่ใช้ในพิธีกรรมและความเชื่อ 14 ชนิด พืชที่ใช้ประโยชน์เพื่อการค้า 5 ชนิด พืชมีพิษ 3 ชนิด และพืชที่ใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันด้านอื่น ๆ อีก 19 ชนิด

นันทิ และคณะ (2555) ได้ศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชาวไทลื้อและคนเมืองในอำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าพืชที่ชาวไทลื้อและคนเมืองใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันทั้งหมด 293 ชนิด ใน 100 วงศ์ 238 สกุล เป็นพืชอาหาร 161 ชนิด สมุนไพร 127 ชนิด พืชที่ใช้สร้างที่อยู่อาศัยและเครื่องมือเครื่องใช้ 27 ชนิด พืชที่ใช้ในพิธีกรรมและความเชื่อ 16 ชนิด เป็นชนิดที่มีการซื้อขายแล้วหรือพืชเศรษฐกิจ 8 ชนิด และพืชใช้ประโยชน์อื่น ๆ 20 ชนิด

ข้อควรระวังต่อการใช้ประโยชน์ของพืชถิ่นเดียว

สถานภาพทางอนุรักษณ์ของพืชถิ่นเดียวถูกจัดเป็นพืชหายากจนไปถึงสถานภาพที่อยู่ในบัญชีแดงของสหภาพเพื่อการอนุรักษณ์ธรรมชาติ หรือ บัญชีแดง (IUCN Red List of Threatened Species หรือ IUCN Red List หรือ Red Data List) บัญชีแดงที่เป็นดัชนีที่เริ่มสร้างขึ้นเป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1948 เป็นดัชนีรายชื่อที่ระบุของสถานภาพของชนิดพืชและสัตว์ต่าง ๆ ของสหภาพนานาชาติเพื่อการอนุรักษณ์ธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติ (IUCN: International Union for Conservation of Nature and Natural Resources หรือ World Conservative Union) ได้จัดสถานภาพทางอนุรักษณ์ของสิ่งมีชีวิตตามอัตราการลดจำนวนประชากร ขนาดประชากร บริเวณกระจายทางภูมิภาค อัตราการกระจายของประชากร และการแตกแยกของกลุ่มประชากร ไว้ดังนี้

- **ชนิดที่สูญพันธุ์ไปแล้ว** (Extinct - EX) - สูญพันธุ์ไปจนหมดสิ้น
- **ชนิดที่สูญพันธุ์จากธรรมชาติ** (EW - Extinct in the Wild) - สูญพันธุ์จากที่อาศัยตามธรรมชาติ แต่ยังคงเหลืออยู่ในสถานที่กักกัน (ปลูก หรือเลี้ยง)
- **ชนิดที่มีความเสี่ยงขั้นวิกฤติต่อการสูญพันธุ์** (CR - Critically endangered species) - ระดับความเสี่ยงขั้นอันตรายต่อสูญพันธุ์จากที่อาศัยตามธรรมชาติ
- **ชนิดที่ใกล้การสูญพันธุ์** (EN - Endangered species) - ระดับความเสี่ยงขั้นสูงต่อสูญพันธุ์จากที่อาศัยตามธรรมชาติ
- **ชนิดที่เกือบอยู่ในข่ายใกล้การสูญพันธุ์** (VU - Vulnerable species) - ระดับความเสี่ยงขั้นอันตรายต่อความเป็นอันตรายจากการสูญพันธุ์จากที่อาศัยตามธรรมชาติ
- **ชนิดที่เกือบอยู่ในข่ายเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์** (NT - Near Threatened) - ระดับความเสี่ยงขั้นอันตรายต่อสูญพันธุ์ในอนาคตอันใกล้

- ชนิดที่มีความเสี่ยงต่ำต่อการสูญพันธุ์ (LC - Least Concern) - ความเสี่ยงต่ำ ไม่อยู่ในข่ายใดข้างต้น ยังพบอยู่โดยทั่วไป
- ชนิดที่ไม่มีข้อมูลเพียงพอ (DD - Data Deficient) - ไม่มีข้อมูลเพียงพอต่อการประเมินความเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์
- ชนิดที่ยังไม่ได้รับการประเมินความเสี่ยง (NE - Not Evaluated) - ยังไม่ได้รับการประเมินความเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์

สถานภาพทางอนุรักษ์ของพืชถิ่นเดียวจัดได้ว่าเป็นพืชหายากสามารถจัดอยู่ได้ทุกสถานภาพของบัญชีแดง ทั้งนี้กับขนาดของประชากรที่คงอยู่และภัยคุกคามที่จะให้ประชากรพืชถิ่นเดียวให้คงเหลือตัวอย่างเช่นพบว่า

ต้นกระโถนพระราม เป็นพืชที่มีความเสี่ยงขั้นวิกฤติต่อการสูญพันธุ์ เพราะเป็นพืชล้มลุกที่ขึ้นเป็นพืชเบียนรากของพืชที่พบอยู่เฉพาะในป่าดงเดิมที่รกทึบ หากป่าถูกทำลายก็ทำให้พืชเหี่ยวตาย ต้นกระโถนพระรามก็จะถูกทำลายไปด้วย

ต้นเข้าพรรษาสุปราณี เป็นชนิดที่ใกล้สูญพันธุ์ เพราะถูกคุกคามจากการนำมาปลูกเป็นไม้ประดับเพื่อการส่งออกส่งให้ประชากรในป่าธรรมชาติลดลงอย่างน่าตกใจ

ต้นชิงภูเมียง เป็นชนิดที่ไม่มีข้อมูลเพียงพอต่อการประเมินสถานภาพเป็นต้น

ดังนั้นการใช้ประโยชน์ในแง่พฤกษศาสตร์พื้นบ้านต้องมีใช้อย่างระมัดระวังเป็นอย่างยิ่งไม่เช่นนั้นอาจให้พืชชนิดดังกล่าวสูญพันธุ์ได้

ข้อมูลพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของพืชถิ่นเดียวในประเทศไทย

เนื่องจากพืชถิ่นเดียวเป็นที่มีขนาดประชานน้อยในแหล่งธรรมชาติ ส่งผลให้เป็นส่วนใหญ่เป็นพืชที่หายาก ดังนั้นจึงเป็นข้อจำกัดโดยปริยายต่อนำมาใช้ประโยชน์ในแง่ของพฤกษศาสตร์พื้นบ้าน คงเพียงบางชนิดเท่านั้นที่พบจากการศึกษาในครั้งนี้ คือ

กลุ่มที่ใช้เป็นไม้ประดับ

ซึ่งส่วนใหญ่พบว่าเป็นพืชที่มีดอกสวยงามดังเช่นพบทุกชนิดของสมาชิกวงศ์กล้วยไม้ (Orchidaceae) และมีบางชนิดที่เป็นสมาชิกวงศ์ดอกเทียน (Balsaminaceae) วงศ์ขิงข่า (Zingiberaceae) หรือบางชนิดเป็นไม้ดอกหอม อาทิเช่น วงศ์ปาหนัน (Annonaceae) วงศ์จำปา (Magnoliaceae) วงศ์โมก (Apocynaceae) วงศ์ชาฤาษี (Gesneriaceae) เป็นต้น ยังพบว่าต้นพลับพลาร (Crinum thaianum J. Schulze) เป็นที่นิยมนำมาปลูกประดับในตู้เลี้ยงปลาจนส่งผลคุกคามต่อพืชชนิดนี้อีกด้วย (ภาพที่ 1, 2, 3, 4)

ภาพที่ 1 พืชวงศ์ปาล์มที่เป็นพืชถิ่นเดียวของไทย A) ปาล์มเมืองกาญจน์ (*Goniothalamus aurantiacus* R. M. K.Sauders & Chalermglin ที่มา <http://www.biotech.or.th/>), B) ปาล์มแม่वंก (*Goniothalamus maewongensis* R. M. K.Sauders & Chalermglin ที่มา <https://picasaweb.google.com/>) และ C) & D) ปาล์มร่องกล้า (*Goniothalamus rongklanus* R. M. K.Sauders & Chalermglin ที่มา <http://ark.dnp.go.th>)

ภาพที่ 2 พืชวงศ์ดอกเทียนที่เป็นพืชถิ่นเดียวของไทย A) เทียนคำ (*Impatiens longiloba* Craib), B) เทียนเชียงดาว (*Impatiens chiangdaoensis* T. Shimizu, C) เทียนนายเนย (*Impatiens noei* Craib), D) เทียนแม่ฮ่องสอน (*Impatiens hongsonensis* T. Shimizu), E) เทียนเมืองกาญจน์ (*Impatiens kanburiensis* T. Shimizu), F) เทียนลาร์เซน (*Impatiens larsenii* T. Shimizu) (ที่มาของภาพ A) <http://www.qsbg.org/>, B) D) F) <http://web3.dnp.go.th/>, C) <http://www.siamensis.org/> และ E) <http://chm-thai.onep.go.th/>)

ภาพที่ 3 พืชวงศ์ดอกเทียนที่เป็นพืชถิ่นเดียวของไทย A) เทียนดาราณี (*Impatiens daraneenae* Suksathan & Triboun), B) เทียนพระบาท (*Impatiens charanii* T. Shimizu), C) เทียนภูหลวง (*Impatiens phuluangensis* T. Shimizu), D) เทียนสันติสุข (*Impatiens santisukii* T. Shimizu), E) ชมพูสิรินธร (*Impatiens sirindhorniae* Triboun & Suksathan), F) ม่วงกาญจนา (*Impatiens jiewhoei* Triboun & Suksathan) (ที่มาของภาพ A) B) C) D) F) มาจาก: <http://web3.dnp.go.th/> และ E) มาจาก <http://www.flickr.com/>)

ภาพที่ 4 พืชวงศ์กล้วยไม้ที่เป็นพืชถิ่นเดียวของไทย A) สิงโตนิพนธ์ (*Bulbophyllum nipondii* Seidenf. ที่มา <http://group.wunjun.com/>), B) แผ่นดินเย็นเขาใหญ่ (*Nervilia khaoyaica* Suddee, Watthana & S. W.Gale ที่มา <http://www.tlcthai.com/>) และ C) รองเท้านารีขาวพังงา (*Paphiopedilum thaianum* lamwir. ที่มา <http://www.bloggang.com/>), D) เอื้องศรีประจิม (*Sirindhornia mirabilis* H.A. Pedersen & Suksathan ที่มา <http://board.trekkingthai.com/>)

กลุ่มพืชที่ใช้เป็นยาสมุนไพรและชาเพื่อสุขภาพ

สิรินธรวัลลี หรือ สามสิบสองประดง (*Bauhinia sirindhorniae* K.Larsen & S.S. Larsen) เป็นสมาชิกวงศ์ ถั่ว (Fabaceae) ไม้เถาเนื้อแข็ง ยาวได้ถึง 10-20 เมตร กิ่งอ่อนมีขนสีน้ำตาลแดง เถาแก่เกลี้ยง เปลือกเถาเรียบ ลักษณะเถาบิดตามแนวยาวเล็กน้อย เนื้อไม้ภายใน สีน้ำตาลเข้มออกแดง ภาคตัดขวางของเถาที่มีขนาดใหญ่ พบลวดลายที่เนื้อไม้ เป็นกลุ่ม ๆ สีน้ำตาลอ่อนคล้ายรูปดอกไม้หยักไปมา กระจายพันธุ์ภาคอีสานตอนบน เช่น จังหวัดบึงกาฬ หนองคาย นครพนม ส่วนที่นำมาใช้ประโยชน์ก็คือลำต้นมาหั่นเป็นชิ้นขนาดเล็ก มาต้มน้ำดื่มรักษาปวดเมื่อย ปวดหลัง ในฐานข้อมูลเครื่องยาสมุนไพร คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี (2556) ระบุว่า เนื้อไม้ใช้รักษาอาการประดงที่เกิดจากระบบโลหิตในร่างกายชนิดต่าง ๆ รวมเรียกว่า ประดงทั้งสามสิบสองประการ อาการโดยรวมคือเป็นเม็ด ผื่นคัน ปวดแสบปวดร้อน แก่น้ำเหลืองเสีย แก้มพิษ หรือภูมิแพ้ต่าง ๆ ตำรายาพื้นบ้านมุกดาหารใช้ แก้วโรค ประดง บำรุงกำลัง

ในส่วนของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพืชชนิดพบว่าผลการศึกษาของพบว่า ศิริวรรณ และคณะ (2556) ในการศึกษาฤทธิ์ต้านแบคทีเรียเบื้องต้นด้วยวิธี agar diffusion ของสิ่งสกัดหยาบจากใบ, รากและลำต้นของต้นสิรินธรวัลลี ไต่แก สิ่งสกัดเฮกเซน, คลอโรฟอร์ม และ 95% เอทานอล พบว่าสิ่งสกัดคลอโรฟอร์มจากใบ มีฤทธิ์ยับยั้ง *Bacillus subtilis*, สิ่งสกัด 95% เอทานอลจากใบ, ราก และลำต้น มีฤทธิ์ยับยั้ง *B. subtilis* และ *Staphylococcus aureus* การแยกสารบริสุทธิ์จากสิ่งสกัด 95% เอทานอลจากรากและลำต้นทำให้ได้สารบริสุทธิ์ 10 ชนิด การทดสอบฤทธิ์ต้านแบคทีเรียของสารบริสุทธิ์เหล่านี้ด้วยวิธี broth microdilution พบสารบริสุทธิ์ที่มีฤทธิ์ต้านแบคทีเรีย 5 ชนิด (2S)-eriodictyol (1), isoliquiritigenin (4), isoliquiritigenin 4-methyl ether (5) สามารถยับยั้งการเจริญของ *B. subtilis* ด้วยค่า MICs 50, 100, 200 µg/ml ตามลำดับ และสารทั้งสามชนิดนี้มีฤทธิ์ยับยั้งการเจริญของ *S. aureus* เท่ากันคือมีค่า MIC 200 µg/ml นอกจากนี้พบว่า (2S)-naringenin (2) และ luteolin (3) มีฤทธิ์ยับยั้งการเจริญเฉพาะ *B. subtilis* ที่ MICs 100 และ 200 µg/ml ตามลำดับ

ขณะที่ Ruangrunsi *et al.* (2006) ได้รายงานองค์ประกอบทางเคมีของต้นสิรินธรวัลลี พบสารเคมีหลายชนิด ได้แก่ cyanoglucoside 2 ชนิด (lithospermoside และ menisdaurin), flavan 1 ชนิด ((-)-epicatechin), flavanone 2 ชนิด ((2S)-naringenin และ (2S)-eriodictyol), flavanonol 1 ชนิด ((+)-taxifolin), flavone 1 ชนิด (luteolin), chalcone 1 ชนิด (isoliquiritigenin), chromone 1 ชนิด (5,7-dihydroxychromone), chromone glucoside 1 ชนิด (5-hydroxychromone 7-beta-D-glucoside), lignan glycoside 2 ชนิด ((+)-isolariciresinol 3alpha-O-alpha-L-rhamnoside และ (+)-lyoniresinol 3alpha-O-alpha-L-rhamnoside), triterpenoid 2 ชนิด (lupeol และ glutinol), steroid glucoside 1 ชนิด (sitosteryl-3-O-beta-D-glucoside) และ สารกลุ่ม phenolic 2 ชนิด (3,4,5-trimethoxyphenolic-1-O-beta-D-glucoside และ protocatechuic acid) (ภาพที่ 5)

ภาพที่ 5 A) & B) ลักษณะสัณฐานของสิรินรวัลลี หรือ สามสิบสองประดง, C) & D) ลำต้นที่นำไปใช้เป็นยาสมุนไพร (ที่มาภาพ C) ฐานข้อมูลเครื่องยาสมุนไพร คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, D) <http://www.nanagarden.com/>)

จันทน์แดง (*Dracaena jayniana* Wilkin & Suksathan) เป็นสมาชิกวงศ์ต้นวาสนา (Asparagaceae) เป็นไม้ต้นขึ้นอยู่ตามสังคมพืชเขาหินปูนในภาคกลาง ส่วนที่ใช้ประโยชน์คือแก่นที่มีลักษณะเนื้อไม้แข็งสีแดงเลือดหมู ในอดีตที่ผ่านมามีความสับสนทำให้ไปปนกับแก่นของต้นจันทน์ผา (*Dracaena cochinchinensis* (Loureiro) S. C. Chen) กลิน (2556) และสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ (2556) ระบุว่า การเกิดแก่นของจันทน์แดง หรือจันทน์ผา หรือลี้ก๊ะจันทน์ คล้ายกับการเกิดแก่นกฤษณา คือต้นมีผลแล้วมีเชื้อราเข้าไปเจริญเติบโต ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในบริเวณโคนต้นเป็นแก่นสีแดงและมีกลิ่นหอม ซึ่งมีสรรพคุณเหมือนกันต่อการนำไปเข้าพิกัดยาเบญจโลภิกะ ซึ่งเป็นยาที่มีส่วนประกอบที่สำคัญ 5 อย่างคือ แก่นจันทน์ชะมด ต้นนระพูสี ต้นมหาสะดำ แก่นจันทน์แดง แก่นจันทน์ขาว ใช้ปรุงยารักษาลมวิงเวียนและกลุ่มพืชทั้งปวง (สมพร, 2542) ในฐานข้อมูลเครื่องยาสมุนไพร คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี (2556) ระบุว่าจันทน์แดง ใช้แก่นที่มีเชื้อราลงจนทำให้แก่นมีสีแดงและมีกลิ่นหอม มีรสขมเย็น ฝาดเล็กน้อย แก้พิษไข้ภายนอกและภายใน แก้ไข้ทุกชนิด แก้เหงื่อตก

กระสับกระส่าย แก้วไออันเกิดจากซางและดี แก้วไข่มเมื่อตีพิการ บำรุงหัวใจ แก้วพิษฝีมี่มีอาการอักเสบและ
ปวดบวม แก้วบาดแผล แก้วเลือดออกตามไรฟัน ฝนทาแก้ฟกบวม (ภาพที่ 6)

ภาพที่ 6 ต้นจันทน์แดง A) <http://www.kew.org/>) และแก่น B)

ผู้เฒ่าส้มไม้เท้า หรือ ปู่เฒ่าทั้งไม้เท้า (*Aspidistra sutepensis* K.Larsen) ได้นำทั้งต้นมาทำเป็นชาดื่มเพื่อสุขภาพและแก้ปวดเมื่อย ซึ่งชาวเขามักเก็บมาตากแห้งต้มดื่มกินทุกวัน สรรพคุณ บรรเทาอาการปวดหัวเข่า ปวดหลัง ลดอาการไข้ตัวร้อน แก้อ่อนใน กระหายน้ำ รส หวาน สามารถดื่มได้ตลอดเวลา ในส่วนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าไม่มีเลย (ภาพที่ 7)

ภาพที่ 7 A) ลักษณะสัณฐานของต้นผู้เฒ่าส้มไม้เท้า หรือ ปู่เฒ่าทั้งไม้เท้า (*Aspidistra sutepensis* K.Larsen), B) ซาขนาดเล็กที่ผ่านการทำให้แห้งแล้วพร้อมนำไปต้มดื่ม, C) การบรรจุของซาของโครงการหลวง, D) ซาขนาด 50 กรัมที่ผ่านการทำให้แห้งแล้วพร้อมนำไปต้มดื่มของโครงการหลวง

ว่านพญาจันทน์ (*Curcuma sattaayasaii* A. Chaveerach & R. Sudmoon) และว่านพญาจันทน์เมื่อย (*Curcuma zedoaroides* A. Chaveerach & T. Tanee) ทั้งสองชนิดเป็นสมาชิกวงศ์ขิงข่า ที่ชาวบ้านได้นำเหง้ามารักษาพิษงูทั้งงูจงอางและงูพิษอื่น ๆ ที่บ้านโคกสง่า จังหวัดขอนแก่น (Chaveerach *et al.*, 2008a) นอกจากนี้ ธนุชา (2547) ระบุว่า เหง้าของต้นบานค้ำน้อย (*Kaempferia filifolia* K.Larsen) ต้มดื่มแก้ตกขาว

กลุ่มพืชที่ใช้ประกอบพิธีกรรม

ในประเพณีตักบาตรดอกไม้มีบัวว่านประเพณีหนึ่งเดียวของไทยที่มีการนำดอกเข้าพรรษาบูชา รอยพระพุทธบาทของชาวจังหวัดสระบุรี ประเพณีตักบาตรดอกไม้ และถวายเทียนพรรษา ณ วัดพระพุทธบาทราชวรมหาวิหาร อำเภอพระพุทธบาท ศูนย์รวมพุทธศาสนิกชน ร่วมทำบุญถวายเทียนพรรษา ในการ

ประกอบพิธีกรรมดังกล่าวได้นำดอกเข้าพรรษาในการตัดบาตร สำหรับดอกเข้าพรรษาพบว่าเป็นพืชสกุล Globba วงศ์ชิงช้าอยู่หลายชนิด สำหรับชนิดพืชสกุลดอกเข้าพรรษาที่เป็นพืชถิ่นเดียวใช้ในประกอบพิธี พบว่ามีต้นกล้วยจะก่าหลวง (*Globba winitii* C.H. Wright) ว่านหงส์เหิน (*Globba laeta* K.Larsen) นอกจากนี้ยังพบต้นเข้าพรรษาสุปราณี (*Smithatris supraneaanae* W.J.Kress & K.Larsen) ปนอยู่บ้าง แต่มีปริมาณน้อย (ภาพที่ 8)

ภาพที่ 8 ประเพณีตัดบาตรดอกไม้บูชารอยพระพุทธรูปของชาวจังหวัดสระบุรี ที่ใช้ดอกต้นกล้วยจะก่าหลวง (*Globba winitii* C.H. Wright) ในการประกอบพิธี (ที่มาของภาพ: <http://www.childtravel.com/> (ซ้าย), www.dmc.tv (ขวา))

กลุ่มพืชที่ใช้เป็นอาหาร

ในกลุ่มนี้พบว่ามียีนน้อยมากเท่าที่พบเป็นไม้ต้นรับประทานผลมีเพียงชนิดเดียวคือ มะม่วงดอย (*Mangifera collina* Kosterm.) และมีการนำบริโภคเป็นผักพื้นบ้าน อาทิเช่น หน่อของต้นปุดเขียง (*Geostachys smitinandii* K.Larsen) ชิงภูเมี่ยง (*Zingiber phumiangense* A. Chaveerach & P. Mookamul) *Boesenbergia petiolata* P. Siriruga และกระชายสยาม (*Boesenbergia siamensis* (Gagnep.) P.Siriruga)

กลุ่มพืชที่ใช้สอยทั่วไป

เป็นกลุ่มที่มีรูปแบบการใช้ประโยชน์หลากหลายตามแต่วัฒนธรรมท้องถิ่นนั้น ๆ เช่นพบว่า มีการนำใบของปาล์มเจ้าเมืองถลาง (*Kerriodoxa elegans* Dransf.) มาใช้มุงหลังคา และนำต้นของพรรณไม้ในสกุล *Aristolochia* มาใช้เป็นอาหารในการเลี้ยงผีเสื้อถืองทอง (*Troides* spp.)

สรุป

พืชถิ่นเดียวจัดได้ว่าเป็นพืชหายาก เนื่องจากมีขนาดประชากรน้อยในแหล่งธรรมชาติ จนสาเหตุต้น ๆ ที่เป็นปัจจัยต่อการปิดกั้นของการใช้ประโยชน์ทางด้านพฤกษศาสตร์พื้นบ้านต่อพืชกลุ่มนี้ สำหรับการศึกษาทางด้านพฤกษศาสตร์พื้นบ้านพบว่าใช้ประโยชน์ในแง่ของไม้ประดับมากที่สุด นอกจากนี้ยังพบว่าเป็นพืชสมุนไพร พืชที่ใช้ประกอบพิธีกรรม พืชอาหาร และพืชใช้สอยทั่วไป อย่างไรก็ตาม การใช้ประโยชน์ในทุกรูปแบบต้องอยู่บนพื้นฐานของการอนุรักษ์ควบคู่ไปด้วย ไม่ว่าการอนุรักษ์ทั้งในถิ่นกำเนิดและนอกถิ่นกำเนิด ไม่เช่นนั้นแล้วอาจนำไปสู่การเป็นสาเหตุหลักต่อการสูญพันธุ์ของพืชกลุ่มนี้ในที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- กสิณ สุวตะพันธ์. ศาสตราจารย์กสิณ สุวตะพันธ์ ได้เขียนถึงของหอมที่ใช้ในการทำเครื่องหอมต่าง ๆ อะไรบ้าง, <http://school.obec.go.th/>, access: 29 Nov2013
- ขวัญฤทัย คำฝาเชื้อ ปรีทรศน ไตรสนธิ และ ชูศรีไตรสนธิ. 2553. พฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชาวกะเหรี่ยงที่ตำบลบ้านจันทร์และแจมหลวง อำเภอแม่แจม จังหวัดเชียงใหม่. วารสารพฤกษศาสตร์ไทย 2 (ฉบับพิเศษ): 275-297.
- ชนิษฐา ศรีโสภา. 2551. พืชพื้นบ้านในเขตจังหวัดปราจีนบุรี. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาชีววิทยา, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ที่มา: <http://202.28.199.3/tdc/>, access 29 Nov 2013.
- จุฑาทิพย์ เขียรเจริญ. 2542. พืชผักพื้นเมืองในจังหวัดลพบุรี. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชูศรี ไตรสนธิ และ ปรีทรศน ไตรสนธิ. 2554. พฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชาวลัวะและชาวกินบนดอยภูคา จังหวัดน่าน. วารสารพฤกษศาสตร์ไทย 3 (2): 163-185.
- เต็ม สมิตินันท์ และ วีระชัย ณ นคร. 2534. พฤกษศาสตร์พื้นบ้าน. ใน การสัมมนาระดับประเทศ เรื่องพฤกษศาสตร์พื้นบ้าน. กรุงเทพฯ: หอสมุดแห่งชาติ. (เอกสารอัดสำเนา)
- ธัญชา บุญจรัส. 2547. ไม้ยาผาแต่ม. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- ธวัชชัย สันติสุข. 2548. พืชถิ่นเดียวและพืชหายากของประเทศไทย: เกณฑวิเคราะห์สถานภาพและแนวทางการอนุรักษ์. รายงานการประชุม ความหลากหลายทางชีวภาพตามป่าไม้อและสัตว์ป่า “ความก้าวหน้าของผลงานวิจัย และกิจกรรมป 2548” ณ โรงแรมรีเจนท์ทชะอำ เพชรบุรี วันที่ 21-24 สิงหาคม 2548.
- นัทธี เมืองเย็น ชูศรี ไตรสนธิ และ อังคณา อินตา. 2555. พฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชาวไทลื้อและคนเมืองในอำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่. วารสารพฤกษศาสตร์ไทย 4 (ฉบับพิเศษ): 31-36.
- มานิต ออพิกิจ. 2530. การศึกษาพืชผักพื้นเมืองในจังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บดินทร สอนสุภาพ. 2553. พฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชาวกะเหรี่ยงในหมู่บ้านไร่ป่า ตำบลห้วยเขย่ง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (พืชสวน), มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บุษบา โชคช่วยพัฒนากิจ. 2537. พืชผักพื้นเมืองในบางอำเภอของจังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรัชญา ศรีสง่า สุชาติดา วงศ์คำค่า วาสนา คำกวน ตริย เป็กทอง จันทรรักษ์ ไทวรานนท์ ทศนี้เวศ ยะโส และ สุรีย์พร นนทชัยภูมิ. 2554. พฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชาวอาข่า หมู่บ้านห้วยหยวกป่าโซ อำเภอแม่ฟ้าหลวง และหมู่บ้านใหม่พัฒนา อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย. วารสารพฤกษศาสตร์ไทย 3 (1): 93-114.
- ราชันย์ ภูมา. 2551. พืชหายากของไทย. กรุงเทพฯ: สำนักหอพรรณไม้ สำนักวิจัยการอนุรักษ์ป่าไม้และพันธุ์พืช กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช.
- รัฐวิทย์ สราวุธวินัย พัฒน ทวีโกศ ครรชิต ธรรมศิริ และ สันติ วัฒนฐานะ. 2556. รูปแบบการสืบพันธุ์ของกล้วยไม้เฉพาะถิ่นของภาคใต้ของไทย *Corybas ecarinatus* Anker & Seidenfaden. บทความวิจัยเสนอในการประชุมหาดใหญ่วิชาการ ครั้งที่ 4 วันที่ 10 พฤษภาคม 2556.
- วินัย สมประสงค์ จารุวรรณ จาติเสถียร พงษ์ศักดิ์ พลตรี กาญจนา พฤษพันธ์ วิลาสินี จิตต์บรรจง และ บดินทร สอนสุภาพ. 2555. การศึกษาอนุกรมวิธานและการใช้ประโยชน์ของพืชวงศ์เหงือกปลาหมอในภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย. สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช, กรมวิชาการเกษตร. ที่มา: <http://it.doa.go.th/>; access: 19 Nov. 2013.

- วีระชัย ณ นคร. 2545. พฤกษศาสตร์พื้นบ้าน. เอกสารทางวิชาการ ในการสัมมนาระดับประเทศว่าด้วยพฤกษศาสตร์พื้นบ้านในประเทศไทย พ.ศ. 2534 และ พ.ศ. 2539. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการแห่งชาติ.
- สมพร ภูติยานันต์. 2542. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการแพทย์แผนไทยว่าด้วยสมุนไพรกับการแพทย์แผนไทย. ภาควิชาเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ เล่มที่ 22 เรื่องที่ 4 ไม้ดอกหอมของไทย. ไม้ดอกหอมของไทย, <http://kanchanapisek.or.th/>, access: 29 Nov 2013
- สลิล สิทธิสังฆาธรรม. 2551. กล้วยไม้ป่าเมืองไทย. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- สาขาวิจัยนิเวศวิทยา. 2534. พืชและสัตว์ที่ใกล้จะสูญพันธุ์ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.
- สุรพล แสนสุข. 2554. พืชถิ่นเดียวและพืชหายากของวงศ์ขิง-ข่าในประเทศไทย. วารสารวิจัย มข. 16 (3): 306-330.
- ศิริวรรณ อธิคมกุลชัย นางลักษณะ ศรีอุบลมาศ และ นิจศิริ เรืองรังษี. 2556. องค์ประกอบทางเคมีและฤทธิ์ต้านแบคทีเรียของต้นสิรินธรวัลลี. <http://www.aseanbiodiversity.info/> access: 29 Nov 2013.
- อรอนงค์ สุโขไตรรัตน์. 2535. พืชผักพื้นเมืองในบางอำเภอของจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัญชลี นวมมี กนกวรรณ เสรีภาพ สรอยนภา ญาณวัฒน์ และ ตอศักดิ์ สีลานันท์. 2555. พฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชาวมง บานปางซาง ตำบลพงษ อำเภอสันติสุข จังหวัดน่าน. วารสารพฤกษศาสตร์ไทย 4 (2): 177-211.
- อุไร คำศรี. 2533. พืชผักพื้นเมืองในจังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุษา ทองไพโรจน์. 2542. พืชผักพื้นเมืองในจังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Chalermglin, P. and H.P. Nootboom. 2007. A new species of and a new combination in *Magnolia* (Magnoliaceae). *Blumea* 52: 559–562.
- Chantanaorrapint, S. 2008. *Thismia angustimitra* (Thismiaceae) a new species from Thailand. *Blumea* 53: 524–526.
- Chantanaorrapint, S. 2012. *Thismia filiformis*, a new species of Thismiaceae (formerly Burmanniaceae) from Thailand. *Kew Bull.* 67: 69-73.
- Chantaranothai, P. 1995. *Barringtonia* (Lecythidaceae) in Thailand. *Kew Bull.* 50 (4): 677-694.
- Chantaranothai, P. 1998a. *Palaquium hansenii*, a new species of Sapotaceae from Thailand. *Nord. J. Bot.* 18: 365-367.
- Chantaranothai, P. 1998b. Four new species of *Madhuca* (Sapotaceae) from Thailand. *Nord. J. Bot.* 18 (4): 493-497.
- Chaveerach, A. , R.Sudmoon, T. Runglawan and P. Mookamul. 2006. Three new species of Piperaceae from Thailand. *Acta Phytotaxonomica Sinica*, 44 (4): 447–453.
- Chaveerach, A. , P. Mookamul, R.Sudmoon, and T. Tanee. 2007. A new species of *Zingiber* (Zingiberaceae) from northern Thailand. *Taiwania*, 52(2): 159-163.
- Chaveerach, A. , R.Sudmoon, T. Runglawan , T. Tanee, P. Mookamul, N. Sattayasai and J. Sattayasai 2008a. Two new species of *Curcuma* (Zingiberaceae) used as cobra-bite antidotes d. *Acta Phytotaxonomica Sinica*, 46 (1): 80–88.

- Chaveerach, A., P. Mookamul, R. Sudmoon, and T. Tanee. 2008b. A new species of *Alpinia* Roxb. (Zingiberaceae) from northeastern Thailand. *Taiwania*, 53(1): 1-5.
- Chaveerach, A., P. Mookamul, R. Sudmoon, and T. Tanee. 2008c. A new Species of *Amomum* Roxb. (Zingiberaceae) from northern Thailand. *Taiwania*, 53(1): 6-10.
- Cheek, M. and M. Jebb. 2009. *Nepenthes* group *montanae* (Nepenthaceae) in Indo-China, with *N. thai* and *N. bokor* described as new. *Kew Bull.* 64(2): 319-325.
- Dransfield, S.. 2000. *Temochloa*, a new bamboo genus (Poaceae-Bambusoideae) from Thailand. *Thai For. Bull. (Bot.)* 28: 179-182.
- Dransfield, S., R. Pattanavibool and S. Sungkaew. 2003. Two new species of *Neohouzeoua* (Gramineae-Bambusoideae) from Thailand and Myanmar. *Thai For. Bull. (Bot.)* 31: 27–33.
- Eiadthong, W. 2008. Endemic and rare plants in Dry deciduous dipterocarp forest in Thailand. P. 133-142. *In: Diloksumpun, S. and L. Puangchit (eds.). Tropical forestry change in a changing world vol.5 Dry forest ecology and conservation. FORTROP II International Conference, Kasetsart University, Bangkok, Thailand 17-20 Nov. 2008.*
- Gale, W. S., S. Suddee and S. Watthana. 2013. Studies in Asian *Nervilia* (Orchidaceae) III: *N. khaoyaica*, a new species from eastern Thailand. *Kew Bull.* 68: 331- 335.
- Gonzalez, F. and O. Poncy. 1999. A new species of *Aristolochia* (Aristolochiaceae) from Thailand. *Brittonia*, 51(4): 452-456.
- Iamwiriyaikul, P. 2006. *Paphiopedilum thaianum*, A new species of *Paphiopedilum* from Thailand. *Orchid review*, 114 (1271): 278-281.
- Jenjittikul, T. and K. Larsen. 2002a. *Orchidantha foetida* (Lowiaceae) a new species from Thailand. *Nordic J. Bot.*, 22 (4):405-408.
- Jenjittikul, T. and K.Larsen, 2002b. Two new species of *Scaphochlamys* (Zingiberaceae) from Thailand. *Nord J Bot* 22: 35–38.
- Juffe Bignoli, D. 2011. *Polypleurum wongprasertii*. *In: IUCN 2013. IUCN Red List of Threatened Species. Version 2013.2. <www.iucnredlist.org>. Downloaded on 26 November 2013.*
- Khumchompoo, S. and A. Thongpukde, 2005. *Polyalthia kanchanaburiana* (Annonaceae): a new species from Thailand. *Thai For. Bull. (Bot.)* 33: 35–41.
- Kostermans, A.J.G.H. and J.M. Bompard. 1993. *The mangoes: botany, nomenclature, horticulture, cultivation and utilization.* Academic Press, London.
- Larsen, K. 1997. Further studies in the genus *Boesenbergia* (Zingiberaceae). *Nord. J. Bot.*, 17: 361–366.
- Larsen, K. and Larsen, S. S. 2006. *Gingers of Thailand.* Queen Sirikit Botanic Garden, Chiang Mai, Thailand.
- Kress, W.J. and K. Larsen. 2001. *Smithatris*, a new genus of Zingiberaceae from southeast Asia. *Systematic Botany* 26(2): 226-230.
- Margonska, H. 2005. *Crepidium klimkoanum* – a new orchid species(Orchidaceae, Malaxidinae), from Thailand. *Candollea* 60(2): 373-377.
- Makerd, W., H. Kurzwell, U. Chansuk and P. Sanpote. 2013. A new species of *Habenaria* (Orchidaceae) from Uthai Thani Province, Thailand *THAI J. BOT.* 5 (1): 77-81.

- Ngamriabsakul, C. 2008. *Caulokaempferia sirirugsae* sp. nov. (Zingiberaceae) from southern Thailand. Nord J Bot 26: 325–328.
- Ngernsaengsaruy, C. 2004. A new species of *Litsea* (Lauraceae) from Thailand. Thai For. Bull. (Bot.), 32: 110–114.
- Nooteboom, H. P. and P. Chalermglin. 2009. The Magnoliaceae of Thailand. Thai For. Bull. (Bot.), 37: 111–138.
- Phengklai, C. 2004. Three new species and a new variety of Fagaceae from Thailand. Thai For. Bull. (Bot.), 32: 115–122.
- Phengklai, C. 2005. Two new species of *Diospyros* (Ebenaceae) from Thailand. Thai For. Bull. (Bot.), 33: 157–160.
- Phonsena, P., and W. J.J.O. de Wilde. 2010. The genus *Aspidistra* Ker Gawl. (Asparagaceae/Ruscaceae) in Thailand. Thai For. Bull. (Bot.), 38: 48–58.
- Phonsena, P., P. Chantaranothai, and A. Meesawat. 2012. Four new species of *Xyris* (Xyridaceae) from Thailand. Blumea 57: 116–124.
- Phutthai, T., M. Hughes, and K. Sridith. 2012. A new species of *Begonia* (Begoniaceae) from peninsular Thailand. Edinburgh J. Bot. 69 (2): 287–292.
- Picheansoonthon, C. and S. Koonterm. 2008a. Three new species of the yellow-flowered *Caulokaempferia* (Zingiberaceae) from northeastern Thailand. Taiwania 53(3): 248–257.
- Picheansoonthon, C. and S. Koonterm. 2008b. Notes on the genus *Kaempferia* L., Zingiberaceae in Thailand. J Thai Trad Alt Med 6(1): 73–93.
- Picheansoonthon, C. and S. Koonterm, 2009. A new species of *Kaempferia* L. (Zingiberaceae) from northeastern Thailand. Taiwania 54 (1): 52–56.
- Prajaksood, A. J.A.N. Parnell and P. Chantaranothai. 2012. New taxa and new combinations of Eriocaulaceae from Thailand. Kew Bulletin 67: 655 – 685.
- Ruangrungsi, N, S. Ruchirawat, N. Sriubolmas and S. Athikomkulchai. 2006. Chemical constituents and biological activities of *Bauhinia sirindhorniae* and *Croton hutchinsonianus*. <http://hdl.handle.net/>, access: 29 Nov 2013.
- Saensouk, S. and Larsen, K. 2001. *Boesenbergia baimaii*, a new species of Zingiberaceae from Thailand. Nord J Bot 21: 595–597.
- Sungkaew, S., A. Teerawatananon, J.A. N. Parnell, C.M. A. Stapleton, and T.R. Hodkinson. 2008. *Phuphanochloa*, a new bamboo genus (Poaceae: Bambusoideae) from Thailand. Kew Bull. 63: 669–673.
- Saunders, R.M.K., Y. C. F. Su, and P. Chalermglin. 2004. *Craibella phuyensis* (Annonaceae): A new genus and species from Thailand. Systematic Botany, 29 (1): 42–49.
- Saunders, R.M.K., Y. C. F. Su, and P. Chalermglin. 2008. A synopsis of *Goniothalamus* species (Annonaceae) in Thailand, with descriptions of three new species. Bot. J. Linnean Soc., 156: 355–384.
- Sirirugsa, P. 1989. The genus *Kaempferia* (Zingiberaceae) in Thailand. Nord J Bot 9: 267–70.

- Sirirugsa, P. 1992a. A revision of the genus *Boesenbergia* Kuntze (Zingiberaceae) in Thailand. Nat. Hist. Siam Soc. 40: 67-90.
- Sirirugsa, P. 1992b. Taxonomy of the genus *Kaempferia* (Zingiberaceae) in Thailand. Thai For. Bull. (Bot.) 19: 1-15.
- Srimuang, K., H. Bänziger, H.A.. Pedersen and S.Watthana.2013. Carpenter bees and the orchid of a princess: natural pollination of *Sirindhornia monophylla* in Thailand. Taiwan, 58(3): 163-170.
- Srisanga, P. and K. Chayamarit. 2003. *Capparis trisonthiae* (Capparaceae), a new species from Thailand. Adansonia, sér. 3, 26 (1): 63-66.
- Su, Y. C.F., T.Chaowasku, and R.M. K. Saunders.2010. An extended phylogeny of *Pseuduvaria* (Annonaceae) with descriptions of three new species and a reassessment of the generic status of *Oreomitra*. Systematic Botany, 35(1):30-39.
- Suddee, S. 2005. A new *Gastrodia* (Orchidaceae) from Thailand. Harvard Pap. Bot. 9: 435.
- Suddee, S. and H.Æ. Pedersen. 2011. A new species of *Lecanorchis* (Orchidaceae) from Thailand. Taiwan, 56 (1): 37-41.
- Suksathan, P. and J.A.N. Parnell. 2010. Three new species and two new records of *Utricularia*L. (Lentibulariaceae). Thai For. Bull. (Bot.), 38: 23–32.
- Suksathan , P.& P. Triboun, 2009. Ten new species of *Impatiens* (Balsaminaceae) from Thailand. Gardens' Bull.(Singapore) 61 (1): 159-184.
- Theilade, I. 1999. A synopsis of the genus *Zingiber* (Zingiberaceae) in Thailand. Nord J Bot 19 (4): 389-410.
- Tiyaworanant, S. 2010. A new *Caulokaempferia* (Zingiberaceae) from Thailand. Telopea 12 (4): 479-484.
- Triboun, P. and D.J. Middleton. 2010. A new species of *Damrongia* (Gesneriaceae) from Thailand. Thai For. Bull. (Bot.), 38: 108–110.
- Wilkin, P., P.Suksathan, K.Keeratikiat, P.van Welzen and J.Wiland-Szymaska. 2012. A new threatened endemic species from central and northeastern Thailand, *Dracaena jayniana* (Asparagaceae: tribe Nolinoideae). Kew Bull. 67: 697–705.
- Yamashita, J.and T. N. Minoru . 2001: A new species of the genus *Campylandra* from Thailand. Blumea. 46 (1): 181-184.
- ฐานข้อมูลเครื่องยาไทยอีสาน, <http://www.thaicrudedrug.com/> access: 29 Nov2013
- <http://Intreasures.com/>, access: 18 Nov. 2013.
- <http://www.theplantlist.org/>, access: 18 Nov. 2013.
- [http://www.qsbg.org /](http://www.qsbg.org/), access: 18 Nov. 2013.
- <http://th.wikipedia.org/> , access: 18 Nov. 2013.
- <http://www.kahaku.go.jp/>, access: 25 Nov2013
- <http://www.rspg.or.th/>, access: 29 Nov2013
- <http://www.nanagarden.com/>, access: 29 Nov2013
- <http://www.kew.org/> ภาพต้น จันทน์แดง (*Dracaena jayniana* Wilkin & Suksathan) access: 29 Nov2013.

<http://web3.dnp.go.th/>, access: 29 Nov2013.

<http://www.iucnredlist.org/> 29 Nov2013.

<http://www.theplantlist.org/>29 Nov2013.